

Anton. Gomez d. cap. 6. & refert Cynum, Petrum, Albericum, Paulum de Castro, Salicetum.

17 Nota tamen, quod Padilla dicto num. 20. dicit, si monasterium offendatur, potest vicinum compellere, vt vendat ipsi monasterio seruitutem altius non tollendi, & refert Anton. Gomez dicta l. 46. Tauri, num. 9. Sed Anton. Gomez non id dicit absolute, sed si vtilitas, quam domus sentiret, esset longè maior, quam damnum, quod resulat monasterio, vel Ecclesie ad edificium, non possit cogi vendere hanc seruitutem: si verò damnum Ecclesie esset longè maius, teneretur dominus, & esset cogendus vendere seruitutem. Et ratio eorum est, quia monasterium pro domo sua extruenda, vel etiam amplianda compellere potest vicinum, vt proprias edes ipsi vendat. Sed hoc fundamentum valde dubium est, & id impugnat Couarr. vbi supra num. 7. & ideo doctrina, quæ super ipsum fundatur, dubia est, licet sit valde probabilis.

18 Quarta conclusio; licet iure communi conditiones poste sint veræ, at attento iure Regni non potest quis ita ædificium suum in altum tollere, vel fenestram aperire, vt secreta domorum vicini pateant. Probatur ex l. 25. tit. 32. part. 3. vbi sic dicitur: Pude uno alzar su casa quanto quisiere guardando toda via. que no descubra mucho las cosas de sus vecinos. Vbi Gregor. Lopez verbo mudo, dicit hæc: Hæc lex notanda est, iure enim communi libertas erat extollendi, quantum vellet: at hæc lex vult, quod etiam quando non debet seruitus, vel cessare consuetudo, vel statum, immo adesse libertas, & commoditas adificanti, adhuc carere debet, ne nimis ades vicini pateant. Et Padilla vbi supra n. 31. dicit hæc: Licentia alius adificandi restricta est per l. Partita: unde nemini iam sic licet erigere suas ades, vt secretiora domus vicini possit penetrare. Et Parlad. lib. 1. de rebus quorid. cap. 15. fine. dicit hanc l. Partita: notandam, quia iure communi id expressum non erat.

19 Nota nullam iuris rationem habere, quod quidam vulgò dicunt, si via publica media interfit, posse vicinum in altum tollere adificium, licet vicini domus pateant; versus verò si domus contigua sint; quia hæc distinctio nullo iure fulcitur. Sic Padilla num. 19.

20 Vltima conclusio: si ædificia sint in plateis, vel in viis, quæ adificia impediunt eas, talia adificia impeditiua exturbantia decorem locorum publicorum omnino demolienda sunt, nec sunt retinenda, vt constat ex pragmatica Burgis condita 1496. & docet Auendaño de exequendo mand. reg. lib. 1. cap. 12. num. 17.

DVBIVM X.

An si maritus dissipauit multa bona acquisita constante matrimonio; ludis, & alijs prauis vsibus, vt cum meretricibus, &c. teneatur solutio matrimonio sic male consumpta in sua parte computare.

D Vplex est sententia. Prima docet teneri in sua parte computare; quia hæc est quedam societas inter virum, & uxorem, & in omni societate hoc est commune, vt si socius aliqua mala expendat, teneatur in sua parte imputare. Sic Montalbus lib. 3. fori. l. 1. tit. 3.

de las ganancias, versos por medio. Matienzo lib. 5. ordin. tit. 9. l. 5. glossa 6. num. 12. & limitat, quando est notabilis pars, quam male expendit; & præterquam si ludo amiserit, quia ludus est quidam contractus lucro, & iactura expositus. Idem Aiora de partit. 1. part. cap. 8. num. 10. Nauarra lib. 3. de restit. cap. 1. a num. 15. Cord. summa q. 125. dicto 6. & dicit, quod vxor potest occultè compenari.

Secunda docet, quod licet in iuris rigore sit vera sententia posita, at contraria est vera, scilicet non teneri virum in sua parte imputare male consumpta, atenta practica, & consuetudine recepta; non enim solent fieri hæc considerationes, quando soluto matrimonio lucra diuiduntur. Nec valet argumentum de aliis societatibus, quia alij socij non valent inuito socio, alienare: & esset nimis restringere virorum potestatem, & cum ipsi principaliter lucrentur, & labores subeant, magis est concedendum ipsis, quam aliis administratoribus. Nec obstat lex 5. tit. 9. lib. 5. noua recopil. in quantum dicit, Conal que no seuen frande de la muger, quia vir non facit hæc, vt fraudet uxorem. Sic tenet Gregor. Lopez l. 13. tit. 10. part. 5. versis ganancias. Gutierrez 2. practico. quæst. 121. num. 7. Nauarrus summa Latin. cap. 17. num. 155. Anton. Gomez l. 31. Tauri n. 73. Azebedo lib. 5. recopil. tit. 9. l. 5. num. 10. Baçca de decima ruro. cap. 27. num. 28. Xuarez lib. 3. fori. l. 1. tit. 3. de las ganancias num. 57. Ioann. Garcia de coniug. ac quæst. num. 66. Burgos de Paz iunior quæst. 8. civilis num. 29.

Sit conclusio: Prima sententia probabilior est, stando in rigore iuris: at secunda est probabilis, & in praxi magis recepta.

DVBIVM XI.

An liceat Christianis furari bona infidelium habitantium in terris vsurpatis quæ erant Christianorum, v.g. bona Maurorum.

Sic prima conclusio: Priuata autoritate nullus innotit per terras infidelium transitum faciens, potest eorum bona accipere, vel deprædari, vel damnum aliquod suis bonis inferre, aut eos decipere in numero, pondere, vel mensurâ: sed vltra peccatum, tenentur restituere illis damnum. Ratio, quia præter regna, quæ occupant iniuste, cætera bona, quæ sua industria comparant, sua sunt. Item quia tempore treugæ hosti fides seruanda est, cap. noli 23. quæst. 1. at qui per hos transitus faciunt, vel in terris horum infidelium negotiantur, habent treugas, & vt ferunt, van de paz. sic tenent Metina consultus de hæc re, quem refert, ac sequitur Cord. summa casuum quæst. 96. Sotus lib. 5. de iustit. quæst. 3. art. 5. Angelus verbo fuerunt num. 39. Syluest. ibi quæst. 8. Armill. num. 12. Rosell. num. 24. Host. Raynerius, Pisana, quos refert, & sequitur Tabien. verb. furum. n. 8. D. Anton. 2. part. tit. 1. cap. 15. §. 1. fine.

Secunda conclusio: Tempore belli fas est horum bona deprædari: patet, quia tunc interuenit autoritas publica: constat etiam ex experientia, & praxi receptissima, cum tunc etiam eos in seruitutem redigere fas sit. Sic Syl. Arm. Tab. Rosell. Rayn. Pisana, Ang. Host. D. Anton. ibidem.

Hinc inferitur, Christianum iuste captum à Saracenis, non posse furari, & si furetur, teneri restituere

restituere, dempto casu extremæ indigentia: at iniuste captum posse furari, nec teneri restituere. Probatur prima pars, quia est illic quasi tempore treugæ, Hispanæ, de paz. Et respectu ipsius est tempus treugæ; & nulla ipsi in captiuitate irrogatur iniuria. Patet secunda pars, quia contra iustitiam priuatur sua libertate, & duram nimis seruitutem, & vitam patitur, quæ magna digna sunt mercede. Sic Diuus Anton. Host. Rainerijs, Pisana vbi supra. Rosell. num. 25. Syluest. q. 9. Tabien. num. 8.

Nota huiusmodi Christianos iniuste detentos ab infidelibus posse furari ab eis tantum, qui in captiuitatem ipsos redegere, vel ipsos captiuos habent, & tantum, quantum sui redemptio, & famularus, & iniuria, & damna inde secuta merentur, quia hi sunt causa: at à reliquis infidelibus non possunt furari, quia non sunt causa illius damni, nec iniustitie.

Sed licet ea quæ diximus num. 1. 3. 4. vera sint, loquendo ex natura rei, & seclusa Christianorum Principum voluntate: at de facto ex iure belli, & ex præsumpta voluntate Christianorum Principum, cum quibus Mauri habent bellum iniustum, licitum est quibuscumque Christianis, sue in illis terris commorantibus, siue per illos transeuntibus, aut siue iuste, siue iniuste ibi detineantur, quæcumque bona, à quocumque Mauro furari (cessante tamen scandalo.) Sic P. Molina tom. 1. de iustitia disp. 37. pag. 294.

Tandem nota casu, quo quis Christianis contra iustitiam iuxta dicta furaretur bona Saracenorum iniuste Christianorum Principum terras occupantium, quo casu teneret restituere, sufficeret facere restitutionem Principi Christiano, ad quem pertinet illa terra: vnde si manifestetur furtum Principi Christiano, & ille remittat omnino, vel cum aliqua compensatione; manet, qui sic furatus est, tutus in conscientia, quia Princeps ille potest illa bona, & alia plura ab infidelibus auferre, & illis bellum indicare, & eos in seruitutem redigere. Sic colligitur ex Metina, & Cordub. vbi supra, & ex Soto vbi supra, dicit enim priuata autoritate non licere ab his furari, & sic videtur sentire, quod publica licet: & tenent alij viri docti. Et videtur hoc intelligendum, nisi Princeps pacem iniisset cum istis, quia tunc non potest frangere pactum, nec ab his bona eripere.

CAPVT VI.

De promissione, & donatione.

SVMMARIVM.

- Dvb. 1. An donator possit conditionem, modum, ve adiectum donationi in utilitatem alterius, pacto cum ipso donatario tempore contractus inuito, reuocare postmodum, altero minime consentiente.
2. De speciali quadam donatione à quadam Generali Societate IESV in fauorem quorundam benefactorum facta, dubitatur, an fuerit valida, & expræuarit morte ipsius.
3. An contractus gestus ab uxore sine licentia viri, qui inualidus est iuxta legem 55. Tauri, &c. firmetur iuramento.

Th. Sanchez Confil. moral. Tom. I.

- 4. An mulier coniugata possit donare causa mortis absque viri licentia.
5. An mulier coniugata possit elemosinas inuito viro facere.
6. An vxor possit viro inuito aliqua parentibus, aut filijs prioris matrimonij, vel alijs consanguineis suis indigentibus dare ad eos alendos.
7. An ex bonis constanti matrimonio acquisitis solus maritus valeat absque uxoris consensu, cui dimidia eorum pars debebatur, viuente eadem uxore contractus, & donationes, ac elemosinas quas fecit facere.
8. In quibus rebus possint expendi bona ciuitatis, vel oppidorum, Hispanæ, nec proprios del concejo.

DVBIVM I.

An donator possit conditionem, modum, ve adiectum donationi in utilitatem alterius, pacto cum ipso donatario tempore contractus inuito, reuocare postmodum, altero minime consentiente.

EMPLI causa ponamus casum, quo quis donauit Petro mille aureos, vel fundum hac lege, vt post eius mortem succedat in his bonis talis persona, an possit donator penitere, & reuocare donationem, aut modum illum in fauorem illius personæ adiectum, antequam illa acceptet, non obstante principali donatarij, scilicet Petri acceptione.

Hæc in re duplex est sententia, & vtraque appellatur communis.

Prima dicit non posse reuocare etiam consentiente donatario, quia per acceptionem ipsius est acquisitum ius irreuocabile illi tertio, in cuius fauorem ille modus, vel conditio cadit. Sic tenent multi per multos textus, quos omnes allegant Couarr. 1. variat. cap. 14. num. 7. & 8. Molina lib. 4. de primog. cap. 2. num. 74. idem tenent Duenas regula 216. fine. Auendaño l. 40. Tauri gloss. 5. num. 7. Anton. Gomez eadem l. 40. Tauri num. 29. & 2. tomo variat. cap. 4. num. 1. 3. fine. Villalobos in antinomia iuris civilis, & regij, fol. 6. num. 26. Azebedo lib. 5. recopil. tit. 6. l. 11. num. 19. Salzedo in addit. ad Bernardum Diaz, regula 211. Gratian. regula 410. dicens eam semper vidisse obseruari in iudicando, & consulendo. Mieres tract. de maiorat. 1. p. q. 23. n. 13. cum alijs, præcipue n. 20. Perez lib. 3. ordin. tit. 8. l. 3. Angulo de meliorationibus l. 1. gloss. 8. n. 21. Costa de patris & nepote, pag. 9. Menchaca cap. 62. controuers. vsu frequentium, Gutierrez cap. quæstus pactum, in principio n. 60. dicitque sic consultisse alios Aduocatos illius ciuitatis. Idem Xuarez allegat. 19. & l. quoniam in prioribus, in declaratione legis Regni q. 8. n. 2. & omnes hic dicunt esse commune.

Secunda sententia docet posse reuocari, nisi à tertio acceptata sit; & hæc est probabilior. Ratio, quia ex hac dispositione duæ donationes resultant, vt farentur Paulus de Castro l. si pecuniam ff. de condit. ob causam, num. 3. Suarez d. quæst. 8. n. 6. Tello l. 27. Tauri, num. 2. Molina lib. 1. de primog. cap. 1. num. 17. Gutierrez lib. 2. pract. q. 52. n. 3. nempe vna in fauorem primi, alia erit in fauorem secundi: constat, vtramque donationem eodem iure censendam esse, ita vt sicut prima necessariò acceptanda fuit, ita, & secunda; quando verò

F a ab

ab illo acceptata fuit, reuocari non potest. Sic Bart. & multi alij, quos refert Couarr. *dicto num. 7.* idem Molina *lib. 4. de primogen. cap. 2. num. 73. & 74.* Iulius Clarus *lib. 4. recepr. §. donatio, quest. 13. versic. Secundus est articulus.* Gregor. Lopez *part. 5. tit. 4. l. 7. versic. el otro.* Gomez Arias *l. 25. Tauri, num. 30.* & Nauarr. *Apologia pro lib. de reddit. monito 60. n. 2.* & Gutierrez *lib. 2. practic. quest. 52. num. 6.* & multi ex his hanc vocant communem. Et hanc mihi dixit quidam doctus Iurisperitus esse veriore, illamque omnino admittendam esse dicit Couarr. *ibi num. 8.* quando modis adiectus est in fauorem hæredis ipsius donantis.

4 Nota primò, hoc habere verum, etiam quando modus adiectus est in fauorem Ecclesiæ, vel piæ causæ, potest enim reuocari ante ipsius acceptationem. Sic Molina *num. 74.* Couarr. *num. 15. 16.* alios referentes. Nauarr. *suprà* contra alios, quos refert Couarr. & Molina. Item habet verum, licet notarius nomine absentis acceptet, nisi alter acceptationem ratificauerit. Hæc enim acceptatio non fat est, vt donatio fiat irreuocabilis, vt dixi *lib. 1. de matrim. disp. 7. num. 3.* Sat autem erit tacita acceptatio: & quando in fauorem infantis, vel nondum nati fit, non requiritur ipsius acceptatio. Sic Molina *num. 75.*

5 Secundò nota, quòd etiam inuito donatario potest donator reuocare talem modum, quando nihil interest donatarij modum seruari, vel non; at si donatarij quidquam interesset modum non reuocari, non potest sine ipsius consensu reuocari; quia intercedit pactum etiam cum illo, & cum fit acceptatum ab eo, non potest ipso inuito reuocari. Sic Couarr. *ibi num. 9. fine.* & quidam doctus Iurisperitus, quem ego consului. Et Couarr. allegat textus, & Doctores, & subdit idem Couarr. quòd quoties aliquid traditur alicui, vt alteri det, potest penitere, & reuocare eo inuito, quando quod reuocatur, gratia tantum dantis, & penitentis agendum erit.

6 Tertio nota, limitandam esse hanc secundam sententiam, quam amplectimur, multipliciter.

7 Prima limitatio est, nisi interueniat iuramentum donatoris, pro tale enim iuramentum redditur irreuocabilis illa donatio acceptata à solo donatario, etiam quoad modum in tertij fauorem adiectum. Sic Couarr. dicens esse omnium, *dicto cap. 14. num. 10.* & latè fundat post plures Peralta in allegatione pro comitatu de Roda *n. 49. & 73. cum sequentibus.* Idem quidam doctus recentior à me consultus. Immo Greg. Lopez *l. 7. tit. 4. part. 5. versic. el otro,* idem dicit quando donator fecisset promissionem de non reuocando, seu ex verbis apparere hoc promississe in fauorem secundi donatarij.

8 Secunda limitatio est, vt intelligatur secunda sententia posita quando donatio secunda inclusa in illo modo taliter facta est, ita vt eo moriente in alium, vel alios transferretur, nec ad vteriores protrahenda sit: secus quando facta est iure maioratus, vel alteri perpetuò familiæ, tunc enim proculdubio dicendum est, subsequata primi acceptatione nullo pacto posse reuocari respectu sequentium: cum enim ea donatio perpetua futura sit, atque in totius familiæ fauorem facta fuerit, consequens est, vt nomine familiæ à primo acceptata fuisse censetur, ita vt vteriore acceptationem non exigat: non enim est possibile, vt ab

omnibus acceptaretur. Et sic *l. 17. & 44. Tauri* de ceterum est, quòd per solam traditionem factam primo vocato ad maioratum efficiatur maioratus irreuocabilis tam respectu ipsius, quam sequentium. Sic Molina *lib. 4. de primogen. cap. 2. n. 75.* Gutierrez *lib. 2. quest. pract. 952. num. 4. & 6.* Mieres *tractatu de maioratu 1. part. quest. 24. per totam.* Anton. Gomez *l. 40. Tauri num. 33. 34.* & quidam doctus Iurisperitus.

Hinc inferitur decisio huius casus. Quædam Marchionissa cuiusdam Collegij Societatis IESV fundatrix, id pactum, & conditionem, in fundationis scripturis apposuit, vt eam partem decimarum, quæ ad Marchiones illius oppidi pertinebat (in illo enim oppido medietatem decimarum percipiunt domini illius status, & clerici alteram medietatem) Societatis illius solueret, atque etiam eorum successores. Quam fundationem simul cum pacto, & conditione acceptauit Societas per publicum instrumentum à Societate, & ab ipsa Marchionissa iuratum, in scio tamen marito prædictæ conditionis. Modò verò ob amorem, quo afficitur erga Societatem, de licentia sui viri, vult conditionem auferre, & remittere Societati partem illam decimarum. Dubitatur, an id possit facere. Respondetur negatiue: tum quia ratione iuramenti facta est irreuocabilis illa conditio: tum etiam, quia non fuit facta in fauorem vnus, vel alterius, sed totius familiæ in perpetuum: quo casu etiam fat est acceptatio primi. Et licet hæc non fuit Marchionis acceptatio, quia ignorauit, Marchionissa tamen acceptatio fuit totius familiæ nomine. Ceterum hac decimas illis remittere poterit Marchio, quoad vixerit. Sic respondit quidam doctus Iurisperitus.

Tertia limitatio est, modò res sit integræ enim res non sit integra, quia scilicet tradita est secundo donatario adueniente die, quo tradenda erat, nequit reuocari. Sic Iulius Clarus *suprà.* Couarr. *d. cap. 14. n. 13. versic. principaliter, & quinto.* Idem dicit Iulius Clarus, si euenisset casus, in cuius euentum donatio in illum tertium collata fuerat, nam tunc nequireret reuocari. Idem Gutier. *lib. 2. practic. quest. 52. num. 3.* & adducit ad hoc probandum *l. 7. tit. 4. part. 4.* vbi disponitur, quòd si alicui donatur aliqua res, ita vt post certum tempus perueniat ad alium, post illud tempus statim possessio, & dominium transit in eum, qui est vocatus post dictum tempus, & sic consequenter reuocari nequit. Quam legem sic intelligit etiam Tello *l. 27. Tauri num. 2.* Suarez *allegatione 9.* licet circa illius intellectum vacillauerit Anton. Gomez *l. 4. Tauri, n. 25. 28.* & licet Couarr. *dicto num. 13. versic. Quamobrem,* dicat posse, etiam adueniente die reuocari, si nondum tradita est.

Quarta limitatio, quòd licet donator possit reuocare eam conditionem in fauorem tertij adiectam, at eo defuncto eius hæres reuocare nequit, quia videtur donatio ipsa confirmata donantis morte, ita vt res non possit amplius dici integra, & consequenter non possit amplius reuocari. Sic contra Baldum, & Romanum tenet multos allegans Couarr. *lib. 1. var. cap. 14. num. 17.* Iulius Clarus *dicta quest. 13. sine.*

At verò pacta, & conuenta inter duos pace, hæc lege, & qui eam violauerit, ipso iure male aurocorum pena plectatur, & ea vel scilicet, vel Ecclesiæ applicetur, in quam pace rupta possint sibi mutuo

hanc

hanc penam remittere. Confule Couarr. *lib. 1. var. cap. 14. num. 18.*

D V B I V M II.

De speciali quadam donatione à quodam Generali Societatis IESV in fauorem quorundam benefactorum facta: an fuerit valida & expirauerit morte ipsius.

1 Vidam Generalis Societatis IESV iussit quidam Provinciali, vt duabus quibusdam sororibus centum aureos quotannis largiretur, attento eas esse pauperes, & fratrem earum resignasse beneficium pingue in fauorem cuiusdam collegij Societatis: obiit Generalis Societatis IESV: ac modò dubium est, an hæc donatio, quæ viuente Generali, cepta est executioni mandari, expirarit eius morte?

2 Circa hoc quinque difficultates moueri possunt. Prima est, an poterit prædictus Generalis Societatis eam donationem facere. Secunda, esto poterit, an post motum proprium Clementis VIII. quo interdixit Religiosis munera dare, possit continuari. Tertia, esto non fit contra motum proprium, an cessarit morte ipsius Generalis. Quarta, esto non cessarit, an possit reuocari per Patrem Generalem successorem. Quinta, esto cessarit, an possit per P. Generalem præsentem confirmari, non obstante dicto motu proprio.

3 Circa primam difficultatem videtur non potuisse donare, quia Prælati monasterij non est dominus, sed procurator, seu dispensator bonorum monasterij, & sic conditionem Ecclesiæ, seu monasterij potest facere meliorem, non verò deteriorem: vt habetur expressè *cap. 2. de donat. & cap. finali, 16. quest. 6.* donare enim dilapidare, ac perdere est. *l. si uis familiaris, la prima. ff. de donat. l. cum de debito, ff. de probat.* Ergo nequit donare. Item, quia tutor procurator, & administrator, donare nequit. *l. 1. §. 1. ff. de offic. procurat. Casaris l. finali, ff. de curat. iurij, & docent Ioan. Lupus rubr. de donat. §. 66. num. 29. Matienzo lib. 5. recepr. tit. 3. l. 3. gloss. 2. num. 3.* Ioan. Garcia de donat. remunerat. *n. 22.* Caldas *l. si curatorem. C. de in integrum restit. verb. sine curatore, num. 120.* Et de Rectoribus ciuitatis, qui administratores sunt, tenet idem Bart. *l. ambitiosa, num. 2. ff. de decretis ab ordine faciendis.* Curia Pisana *lib. 2. cap. 20. num. 4.* Cuius ratio est, quia ad bonam administrationem non pertinet donare, cum perdere, & dilapidare sit, vt diximus. Et sic in proprijs terminis, quòd Prælati donare nequeant, tenet Innoc. *cap. 1. de depos. num. 2. initio.* Cynus, Baldus, & communis. *l. 1. C. etiam per procuratorem.* Ioan. Garcia de expens. *cap. 20. num. 9.* Ioan. Lupus rubr. de donat. *sine,* explicans, nec minima donare posse, nisi id confuetudo obtinuerit, & eodem modo glossa *cap. 2. de donat. vers. non debet,* & licet alij Doctores non ita strictè loquantur, ad solùm concedunt posse Prælatos minima donare; vt colligitur à contrario sensu *ex cap. 2. de donat. ibi, Graues donationes.* & docet *ibi glossa vers. graues.* Innocent. *ibi statim in principio.* Immola *cap. 3. de donat. sine.* Sed in hoc casu non fuit donatio rei minimæ, sed grauis. Ergo non potuit fieri à Generali Societatis.

4 His non obstantibus, dico esse validam. Primò, quia Prælati non est propriè procurator; potest

enim latius, & liberius de rebus Ecclesiæ disponere, quàm procurator: dicitur autem procurator eo quod non libere, vt dominus disponit, sed tenetur Ecclesiæ utilitati consulere, vt bene docent Panorm. *cap. 2. de donat. num. 2.* glossa *cap. finali vers. quia, sine, §. quest. 3.* Item quia hæc non fuit propriè, & verè donatio, sed remuneratio conueniens beneficij accepti à fratre; at donatio remuneratoria potius est permutatio, ac debiti solutio: & hoc non tantum quando merita pariunt adionem ex iustitiæ lege, sed etiam quando eius sunt natura, vt debeat hominem probum gratum esse, ac ad antidota obligat, vt probò *lib. 6. de matrim. disp. 6. num. 2.* ergo prohibita donatio Prælati, non censetur prohibita donatio remuneratoria. Item tertio, quia tutor, & curator, qui donare non possunt, bene possunt causa remunerationis donare, per *l. cum plures, 13. §. cum tutor, ibique Bart. initio. ff. de administrat. tutor. l. qui solum, ff. ubi pupillus educari debeat.* Et docent Cumanus *consil. 101. Roman. consil. 50.* Ioan. Garcia de donat. remunerat. *num. 22.* Panorm. *cap. 3. de donat. num. 2.* Rectores etiam oppidi, qui donare nequeunt, possunt tamen causa remunerationis donare, per *l. diuis. ff. de bonis damnat. & docent Alex. consil. 43. num. 10. volum. 4.* Bart. *l. ambitiosa, num. 2. ff. de decretis ab ordine faciendis.* Rolandus à Valle *consil. 5. num. 9. volum. 1.* Curia Pisana *lib. 2. cap. 20. num. 12.* Loazes in allegat. pro oppido de Mula pro Marchione de los Velcz *fundamento 3.* pro ipso Marchione *1. part. à num. 2. & maxime num. 9.* Iafon, Felin. Albericus, quos refert, & sequitur Titaquell. *l. si unquam, verbo donatione largitus, num. 32. C. de reuoc. donat.* Auendaño *cap. Prætorum 2. part. cap. 10. num. 11. & 43.* & in proprijs terminis, quòd Prælati possint donare causa remunerationis, docet Panorm. *cap. 3. de donat. sine.* At in nostro casu concurrunt duplex causa, altera iustæ remunerationis, ob quam donatio non est prohibita Prælati: altera elemosynæ, erant enim illæ donatarie pauperes, & etiam causa elemosynæ facit, vt non dicatur vera, & propria donatio, vt bene docet Immola *cap. 3. de donat. num. 6.* non enim mouet pura liberalitas, sed pietas: ergo donatio hæc firma, & valida fuit. Quòd si obicias, Doctores tantum concedere posse Prælatos causa remunerationis, & elemosynæ moderatè donare: at hæc donatio excessiua videtur, cum sit centum aureorum quotannis, dum ex femina superfluit fuerint. Ad hoc dico non esse præsumendum Patrem nostrum Generalem, qui præmatura consultatione habita id fecit excessiue iustum beneficij recompensationem: & sic in dubio non eo standum est, cum fuerit legitimus superior, & administrator, qui se solo secundum constitutionem Societatis potest legitimè administrare, & dispensare bona eiusdem Societatis. Secus in alijs Religiosis, in quibus nullus Prælati potest donationem in aliqua notabili quantitate facere absque consensu Capituli, vel Definitorum.

Ex dictis patet ad argumenta contraria solutio. Quoad secundam difficultatem, videtur non posse continuari post motum proprium, quia hæc donatio, cum annua sit, habet tractum successiuum; & sic quoad id quotannis post motum proprium datur, videtur extendi, nec ob hoc dicitur extendi ad præterita, cum non dicamus comprehendere donata antea actis annis.

7 At dicendum est posse continuari, non obstante motu proprio, quia constitutio noua non extenditur ad præterita, nisi id in ea expresse caueatur, vt expresse dicitur *cap. finali, de constitut.* At in motu proprio non dicitur extendi ad præterita. Quod non tantum verum est de præteritis omnino antea consummatis, sed etiam quando antea incepta sunt, & tempore constitutionis non sunt consummata, vt optime docet multos referens Menchaca de *success. creatione lib. 3. §. 18. num. 280.* & probat optime *lex finalis, sine, tir. 14. part. 3. ibi, Esto es porque el tiempo, en que son comenzadas y fechas las cosas, deve siempre sercatado.* Sed hæc donatio annua ante motum proprium concessa est, ergo motus proprius ad eam non extenditur, licet executio eius non omnino ante motum proprium sit consummata. Et confirmatur, quia hæc donatio omnino ante motum proprium perfecta fuit, & plene ius acquisitum donatariis, & tantum eius executio quotannis præstatur: & sic post motum proprium quoad aliquot annos, vt statim 3. *difficultate* clarius apparbit: ergo motus proprius non extenditur ad illam. Quod insuper confirmatur duplici doctrina: altera est Panormitani *cap. fin. de constit. num. 11. & ibi Felin. num. 1. versic. amplia quarto, & ibi Immoles num. 13. Bartoli. omnes populi, num. 4. ff. de iustit. & iure, vbi docent, quoties constitutio emanat de nouo solemnitate actui præscribens, si actus perfectus sit, licet pendeat in futurum quoad effectum, non extenditur ad illum, vt est textus *Liberius. C. de testam. versic. quo in posterum*, vbi asseritur formam ibi testamentis præscriptam non extendi ad testamenta ante eam legem facta, licet testator non obierit, ex cuius morte effectum sortitur testamentum: at in præsentia casu idem contingit, dum enim motus proprius editus est, iam donatio facta erat, & perfecta, licet in futurum penderet, quoad partem effectus, & executionis: ergo motus proprius ad eam donationem non extenditur. Altera doctrina est Felini *eodem cap. finali num. 1. post quartam ampliationem, & ibi Immoles num. 13. versic. sed aduertit*, vbi docent, si constitutio edatur, vt vxore filii orba obeunti vir dotem comparet, non extendi ad nuptiam ante eam constitutionem, licet habeat effectum mors vxoris; ex qua dos comparanda est post eam constitutionem editam. Et reddunt rationem, quia ex dotis contractu fuit quæritum ius vxoris hæredibus, quibus soluto matrimonio morte vxoris solubile carentis, dos restituenda erat: & sic statutum superueniens non debet tollere obligationem alteri quæritam, licet nondum effectum sortita sit. Hæc illi. Ergo similiter in nostro casu, cum per eam donationem ius donatariis acquisitum sit, licet donatio nondum quoad omnes annos executioni mandata sit, motus proprius superueniens non tollit obligationem, ac ius illis quæsitum. Adde, quod ille motus proprius in Hispania non fuit receptus, atque adeo non vrget contra solutionem nostram.*

8 Quoad tertiam difficultatem, quæ cæteris difficultior est, videtur obitu Patris nostri Generalis concedentis donationem cessasse, quia id fuit mandatum Prouincialibus Bethicæ, & Aragoniæ prouincie iniunctum, vt scilicet quotannis contributorum illam summam, ac mandatum morte mandantis finitur, *cap. gratum, & cap. relatum, de*

offic. deleg. l. mandatum, C. mandati. Dices id intelligi re integra: at hic non est res integra, cum ceptum sit executioni mandari, superfuit prædicto Generali. Hæc solutio omnino vana est, ea enim distinctio, an res sit integra, nec ne, tantum locum habet in mandato iurisdictionis, ne lites diu protrahantur. Secus de mandato prædicto obligatorio ad aliquid faciendum, aut non faciendum: id enim semper, siue res sit integra, siue non, mandantis morte spirat, nisi mandatum per modum constitutionis fiat, vt optime Sylu. *verbo mandatum, quæst. 3.* Secundo probatur, idem enim est rem fieri tempore inhabili, & referri ad tempus inhabile. *l. in tempus, ff. de hered. instit.* Et sic eadem ratione, qua non valet donatio inter coniuges, non valet etiam quando fit ante initium matrimonium hac lege, vt contracto matrimonio solum acquiratur. *l. quod sponsa, C. de donat. ante nuptias*; sed in nostro casu videtur Patrem nostrum Generalem disposuisse per tempore inhabili, in quantum donatio illa annua executioni mandanda est post eius obitum, dum donataria vixerint: administratio enim Patris nostri Generalis pro tempore vitæ est, cuiusque obitu cessat. Tertio probatur ex *l. finali, ff. de penis, initio*, vbi sic dicitur: *Præsi vltra administrationis sue tempus interdiceret alicui arte sua vti non potest.* vbi glossa *versic. administrationis, & l. 1. C. de postulando, versic. obtempera.* & ibi Bart. *num. 2. Salizetus num. 1. & 4. Baldus num. 1.* Paulus de Castro *num. 1.* vbi dicunt intelligi, quando per sententiam interlocutoriam, secus quando per definitam prohibitio fit, quia hæc fit cum causæ cognitione, & magna solemnitate: ergo in nostro casu cum Pater noster Generalis, qui administrationem bonorum Societatis habet, disposuerit per modum cuiusdam mandati, cessabit præceptum eius obitu, sicut & eius administratio.

At dicendum est non cessasse eius obitu. Cuius rei intelligentia pender ex cognitione, an ea donatio annua censetur vna, vel multiplex: nam de annuo legato, quod censetur multiplex, & quotannis distinctum, expresse habetur *l. si in singulos, & l. cum in annos, ff. de annuis legatis*, si enim donatio annua censetur multiplex donatio, plures inde consurgunt actiones, & quolibet anno habitas attendenda erit, cum quolibet anno sit distincta donatio. Si autem vna donatio sit, tantum sui initium inspiciendum erit, & habitas tunc temporis consideranda est: vt bene docet glossa *l. si Stichum, §. finali, versic. stipulatio, ff. de verb. obligat.* & ibi Bartolus *num. 1.* & melius ibi Iason *num. 1.* qui optime dicit adeo hoc esse verum, vt si filiofamilias relinquatur legatum annuum, acquirit patri pro illis tantum annis, quibus filiusfamilias fuerit: vbi emancipatus fuerit, ex tunc legata futuris obuentia sibi acquirit, quia sunt distincta legata: at verò si per stipulationem annuam aliquid acquirat filiusfamilias, quia stipulatio annua vna est, vt dicitur expresse *ea l. si Stichum, §. finali*, acquirit patri integrè, licet filiusfamilias postmodum emancipetur, quia initium acquisitionis, cum vna tunc fuerit pro singulis annis stipulatio, solum attendendum est. Similiter stante statuto, vt ex legato, & stipulatione solatur gabella, & ex annuo legato solatur quotannis sua gabella, eo quod

quod quotannis est distinctum legatum; at ex ea stipulatione annua semel tantum debetur gabella; iuxta hæc ergo, si hæc donatio facta à Patre nostro Generali vna fuit, dicendum est non extinctam esse eiusdem obitu. Quod autem vna fuerit, patet ex *dicitur l. si Stichum, §. finali*, vbi dicitur, licet legata annua plura sint: at stipulationem annuam vnam esse: at nomine stipulationis, seu contractus etiam clauditur donatio, vt patet: nam secundum ferè omnium sententiam mulier per leges Tauri prohibita contrahere, nequit etiam donare: ergo donatio annua vna est. Secundo, quia de donatione annua causa mortis facta expresse habetur esse vnam. *l. senatus, §. finali, ff. de donat. causa mortis.* vbi sic dicitur: *Si quis mortis causa in annos singulos pecuniam stipulatus est, non est similis ei cui in annos singulos legatum est: nam est multa legata sint, stipulatio tamen vna est, & consilio eius, cui expromissum est, semel intendenda est.* vbi glossa *versic. multa*, dicit vnam esse donationem, quia semel inspicitur, an acquiratur. Vbi etiam pondero, quod donationem causa mortis appellat Iuriconsultus stipulationem, ad confirmandum id, quod diximus, nomine stipulationis, seu contractus comprehendit etiam donationem; & *l. sancimus, §. finali, C. de donat.* vbi legislator disputat, an donatio annua facta ad vitam donantis, vel donatarij vna sit, & dicit sic in *versic. Nos autem si huiusmodi fuerit donatio, vt intra vitam personarum stetur, vel donantis, vel donatarij, multa intelliguntur donationes*; vbi glossa *versic. multa*, ait esse multas ad hunc tantum effectum, vt infirmatione indigeant, si excedant quingentos solidos, at quo ad alios effectus est tantum vna; & id probat ex *dicitur l. si Stichum, §. finali*. Idem dicit glossa *dicitur l. senatus, versic. multa, sine, & ibi Bart. sine.* Iason *dicitur l. si Stichum, §. finali, n. 1.* & glossa *l. si vxorem, C. de condit. insert. versic. competentem*, ponit idem discrimen inter contractus & legata, quod in illis tantum initium inspicitur, in his vero dies, quo cedit legatum. & ibi Bald. *n. 9.* dicit etiam in donatione causa mortis tantum initium inspicere: & reddit rationem differentie, quia contractus regulatur essentialiter à voluntate duorum, qua cum à principio interueniat, tunc absoluitur, semel enim tantum contrahitur, non successiue. *l. si Stichum, §. si stipulatio, ff. de verb. oblig. & argumentum l. Pomponius, la primera, ff. de negot. gestis*; ergo cum hæc donatio vna sit, & perfecta in sui initio, tunc tantum donantis potestas incipienda est, & factum legitime retractari non debet, licet postea casus eueniat, à quo incipere non potuit. *Regula factum legitime 73. de regul. iuris in 6. vbi Dynus n. 5. & 6. & Bart. l. penultima, §. & si placet, initio, ff. de verb. oblig.* explicant id esse, quando factum iam erat perfectum, & legitime consummatum.

10 Sed dices, textus, & Doctores citatos tantum disponere, habilitatem donatarij, vel stipulatoris incipiendam esse tempore, quo perficitur donatio: at nihil dicere de habilitate, donantis. Respondet donantem, & donatarium esse correlatiua, vt de mandante, & mandatario: emptore, & venditore, docet Euerardus in *suis topicis loco à correlatiuis, n. 4.* & sic dispositum in vno, censetur in alio dispositum, *l. finali, ff. de iudic. l. viduis.* & per alia iura, quæ adducit ibi, Euerardus *n. 3.* & pa-

tet etiam ex *l. finali, C. communia predi.* vbi dicitur textus ad inducendam seruitutem in re plurium dominorum, oportet vt omnes cedant; & subdit, Idem iuris est, si vni ex dominis cedatur. Præterea probatur non extinguì obitu Patris nostri Generalis, nam *cap. quamuis, & cap. prohibemus, de decimis*, interdicitur decimas laicis in feudum concedi, & tamen olim concessas ante ea decreta, vt defenderent Ecclesias, licet retinent laici, & eorum successores, eo quod constitutio non ligat actus, antea factos, licet habeant tractum successuum. Sic docent glossa *eo cap. quamuis, versic. concesserit, ad finem.* Panor. *cap. cum Apostolica, de his, que sunt à prelat. num. 11. & ibi Anton. n. 14. Host. ibi ad finem.* Henricus *num. 1. Card. opposit. 5. & 6. Innoc. n. 4. Sylu. verbo, decima, q. 10. dicto 2. Ang. ibi n. 15. Tabien. q. 24. n. 25. Rosel. n. 15.* idem supponunt Ioan. Andreas *dicto cap. cum Apostolica, n. 9. Archid. c. 2. de decimis in 6. ad finem, super versic. concessa; & ibi Francus §. sanè n. 3.* tantum enim disputant, an in dubio præsumantur antea concessæ, vel post: & sic supponunt antea concessas licet possideri à laicis. Quam doctrinam ad præsentem casum pondero primò, quia causa illius concessionis iam cessarat, vt docet glossa *dicto versic. concesserit*; secundò, quia Pontifex non est dominus, sed administrator decimarum Ecclesie: sicut Pater Generalis administrator bonorum Religionis: tertio, quia decima illa habet tractum successuum, cum quotannis soluatur; & tamen, quia semel facta est perfecta donatio, non extinguitur morte Papæ concedentis: ergo similiter in nostro casu: nec noua constitutio superueniens Clementis octaui, ne regulares dent munera, extendetur ad hunc casum: cum iam semel donatio perfecta sit; licet executio pendeat in futurum: vltimò, quia quoties aliqua facta iam est gratia, & perfecta, datur hoc mandatum executori, vt illam exequatur, que mandatum non cessat mandatis morte, sicut nec gratia, cui est accessorium; vt expresse his verbis habetur *cap. si super gratia, de off. deleg. in 6.* at sic contingit hic, nam Pater noster Generalis perfectè fecit gratiam, concessitque donationem: & Prouinciales, quibus mandauit executionem, fuerunt merè executores; ergo hoc mandatum non spirat obitu mandantis. Minor patet, quia merus executor est, qui nullam habet causæ cognitionem, sed meram executionem, *l. executores, C. de execut. rei iudic.* & colligitur ex *l. 52. tit. 8. part. 3.* vbi Greg. Lopez *versic. señalado, sine,* dicit cum Bart. *l. a diuo Pio, in principio, ff. de sentent. & re iudic.* & communi Doctorum, *cap. de cetero, eod. tit.* quando fuit cognitum super executione, & commissa fuit alicui executio, hic commissarius dicitur merus executor; quod contingit hic.

Ex dictis patet solutio ad primum argumentum contrarium. Ad secundum dico, non disposuisse pro tempore inhabili, statim enim perfecit donationem. Ad tertium dico, id esse mandatum prohibens, & sic administratione finita extinguì: at in nostro casu gratia est perfecta, & tantum datur mandatum exequendi.

12 Circa quartam difficultatem, an scilicet possit generalis successor reuocare, responderetur negatiue, cum enim fuerit ab initio donatio perfecta, & ius acquisitum donatariis, non potest

hoc ius acquisitum auferre generalis successor. Quod de Principe, nempe non posse renouare donationem ab antecessore factam, docet Gregor. Lopez part. 2. tit. 5. l. 14. vers. dono deuen. Item quia Princeps tenetur promissiones, & pacta cum eo, vel antecessoribus vnitā seruare. Felin. cap. qua in Eccl. n. 62. de consir. Matienzo multos referens in dialogo Relatorum 4. p. 9. 12. n. 7. per l. 6. ff. de publicanis. & vtrigal.

13 Ad quintam difficultatem respondeo esto cessasset morte Patris nostri Generalis ea donatio, postest Generalis præsens eam confirmare, non obstante motu proprio Clementis octauis; hæc enim non est donatio, solum remuneratoria, nec liberalis, quas solum prohibet motus proprius, sed pro bono pacis, & adificationis, moueretur enim illis, & scandala confluerent, si modò cessaret donatio. Et facit ad hoc confirmandum, quòd cum donatio sit prohibita inter virum, & vxorem, pro bono tamen pacis inter consanguineos vtriusque coniugis valet, vt docet Ioan. Lupus rub. de donat. §. 32. n. 9. per l. creditor. §. Titius ff. mandati, vbi promissum pro pace consequenda occasione matrimonij nequit a muliere repeti, vt commendat Bald. Sed esto illius donationis confirmatio fuisse prohibita illo motu proprio Clementis octauis; iam diximus illum non fuisse receptum in Hispania, & ideo prædictis non obstat.

DVBIUM III.

An contractus gestus ab vxore sine licentia viri, qui inualidus est, iuxta legem 55. Tauri, &c. firmetur iuramento.

1 Aliqui affirmant; quia contractus minoris, qui non valet absque licentia tutoris, firmatur iuramento. Auth. sacramenta puberum, C. si auerius vendit. Sic tenent Anchar. & Aretinus, quos refert, & sequitur Ioan. Lupus rub. de donat. §. 68. n. 30. Callanus in consuet. Burgundia, rubr. 4. §. 1. n. 38. & in simili tenet multos allegans Tiraq. l. 15. conub. glossa 4. n. 28. nempe instante statuto, vt vxor non contrahat absque consensu propinquorum. Ergo idem dicendum est de contractu vxoris.

2 At dicendum est, non firmari iuramento, quia contractus alius inualidus, quando prohibetur ob contrahentis præiudicium, tantum firmatur iuramento, vt contingit in contractu minoris; secus verò quando prohibetur ob tertij damnus: nam in tertij præiudicium non firmatur iuramento, cap. cum contingat, de iur. iur. sine, & cap. quamuis pactum, de pactis in 6. sine. at contractus vxoris absque licentia viri prohibetur ob viri præiudicium. Vnde (inquit Couar.) non facit ad rem doctrina Tiraquelli, quia quòd vxor non contrahat absque consensu propinquorum, est ad vitandum tantum vxoris damnus, vnde non mirum, quòd talis contractus firmetur iuramento. Sic tenent multi allegati per Tiraq. dicta glossa 4. n. 27. Azbedo lib. 5. recipil. tit. 3. l. 2. n. 87. & ibi Matienzo glossa 1. n. 18. Anton. Gomez l. 55. Tauri n. 8. & ibi Ioannes Lupus sibi contrarius n. 18. Castillo ibi n. 26. Cifuentes l. 56. Tauri, vers. quod primo limita. Gomez Atlas l. 52. Tauri n. 84. Couar. 4. dec. 2. p. cap. 7. §. 1. n. 3. Mo-

lina tomo 2. de iust. disput. 343. colum 2. vers. de vxore. Menchaca de success. creat. §. 30. n. 56. Auendaño c. pratorum 2. p. cap. 27. n. 15. & in suo dictionario, verb. otorgamiento. Perez lib. 3. ordinam. tit. 8. l. 1. fol. 601. pag. 2. §. preterea, & eius sine. Gutierrez. dicta Auth. Sacramenta puberum n. 41. & de iuram. confirmat. 1. p. cap. 1. num. 34. Villalobos in exarrio communium opin. litera l. n. 206. Mexia l. Tolos, de los terminos. 2. p. 7. fundamento, n. 27. & est communis sententia.

Limita, nisi quando contractus talis non est in præiudicium viri, vt quia alter non est potiturus bonis, nisi post mortem vxoris, & sic soluto matrimonio, tunc enim firmatur iuramento, vt contingit in donatione causa mortis facta ab vxore sine licentia viri, vel donatione inter viuos facta, vt alteri dentur bona post mortem vxoris, vel viri. Ratio, quia cessat omnino præiudicium viri, & sic ratio, ob quam non firmatur iuramento. Sic tenet alios referens, & dicens communem, Burgos de Paz consil. 2. n. 97. Gutierrez. de iuram. confirmat. 1. p. c. n. 14. & faciunt Ant. Immola, & Alciatus, quos referunt, & sequuntur Azbedo, Mexia, Couar. ibidem; dicunt enim talem contractum iuratum valere in præiudicium vxoris, ad hunc sensum, quòd nequit contra contractum ase iuratum agere.

DVBIUM IV.

An mulier coniugata possit donare causa mortis absque viri licentia.

D Vplex est sententia. Prima ait posse. Primò qui potest testari, 1 potest donare causa mortis. l. finalis, tit. 4. part. 5. at vxor potest secundum omnes testari, absque licentia viri; ergo. Secundò, quia l. 55. Tau. que est l. 2. tit. 3. lib. 5. recip. tantum prohibet contrahere absque viri licentia, at donatio causa mortis potius assimilatur vltimæ voluntati, quam contractui; & ad hoc multas rationes, & textus, ac Doctores allegat Tiraq. de legibus conub. l. 16. gloss. 5. a. n. 64. vsque ad 74. Sic tenet Menchaca lib. 1. controu. vsu freq. cap. 12. n. 5. Matienzo lib. 5. recipil. tit. 10. l. 7. glossa 2. n. 32. & ibi reprobatur distinctionem Greg. Lopez, quam mox subiciam; & n. 31. tenet similitur minorem posse donare causa mortis absque curatoris autoritate. & Gregor. Lopez part. 5. tit. 4. l. 11. vers. Donaciones, dicit, forte potest dici, quòd si hæc donatio fiat pacto, vel stipulatione, exigatur viri consensu, quia tunc magis accedit contractui; si verò fiat sine pacto, tunc non exigatur, quia magis accedit vltimæ voluntati. Et Matienzo lib. 5. recipil. tit. 3. l. 2. glossa 1. n. 2. dicit quòd potest donare causa mortis, quando donatio fit sine pacto, vel stipulatione; quia viro non fit præiudicium, vel huiusmodi donatione, nisi res donata fuerit tradita: tunc enim poterit vir renouare, si non valet donatio, quo ad vsumfructum eius, quo vti debet vir.

Secunda sententia ait non posse donare causa mortis absque licentia viri. Ita Molina tomo 2. de iust. disp. 288. n. 16. citans alios contra Nauarrum lib. 3. consil. 3. tit. 24. quia probabilior est. Ratio, quia donatio causa mortis, pro vt est in fieri, & sic quo ad ipsius ordinationem, & solemnitatem,

atqui

æquiparatur contractui, eiusque naturam sequitur: postquam verò est iam facta, & sic quoad effectus æquiparatur vltimis voluntatibus, vt plures congregans testatur Molina lib. 1. de primog. cap. 12. n. 16. & Gutierrez super l. unica, C. quando non per. part. n. 28 ergo cum nequeat vxor absque licentia viri contrahere, non poterit etiã donare causa mortis; alias rationes, & Doctores allegat Tiraq. supra a num. 75. vsque ad 86. Nec obstat l. finalis tit. 4. part. 5. dicens eum, qui potest testari, posse donare causa mortis, quia intelligitur de personis sui iuris, quæ possunt contrahere absque aliorum consensu, quales non sunt vxor, & minor habens curatorem. Hanc tenent Tiraq. ibi, Couar. multos referens rubr. de testam. 3. p. n. 12. Anton. Gomez 2. var. c. 4. n. 16. illatione 4. Contrarius lib. 1. controu. vsu freq. c. 60. n. 34. Molina lib. 2. de primog. cap. 9. num. 4. Bacza de non melior. sal. causa dotis, cap. 20. n. 20. & 21. Azbedo lib. 5. recipil. tit. 3. l. 2. n. 66. Gutierrez lib. 2. præf. quest. 21. n. 5. & de iuram. confirm. 1. p. cap. 13. n. 8. & 9. vbi multos refert, & vtrobique reprobatur distinctionem positam Matienzo, & Gregor. Lopez, & toto cap. 13. probat minorem etiam non posse donare causa mortis absque autoritate curatoris; & idem docet ea q. 21. n. 7. & Molina dicto cap. 9. n. 8. & 9.

DVBIUM V.

An mulier coniugata possit eleemosynas inuito viro facere.

1 Hæc in re duo dubia agitantur: alterum, an possit de paraphernis facere eleemosynas. Circa bona dotalia sit

2 Prima conclusio: mulier coniugata nequit de bonis dotalibus eleemosynas facere sine voluntate expressa, vel præsumpta viri. Ratio, quia constant matrimonio dominium rerum dotalium, vel saltem administratio pertinet ad maritum. l. doce ancillam, C. de rei vindicat. Item, quia viro graue damnus inferretur, cum dos ad sustentanda matrimonij onera collata sibi sit, & soluto matrimonio tenetur integram vxori restituere. Sic tenet D. Thoin. 2. 2. q. 32. art. 8. ad 2. & ibi Caiet. Ang. verbo eleemosyna, n. 7. Tab. n. 12. Arm. n. 6. Rosel. eleemosyna 2. n. 3. Sylu. q. 5. D. August. Epistola ad Editham; & habetur cap. quod Deo 33. q. 5. vbi & glossa verbo hunc, & Hugo, & Turrec. ibi, Montalbus l. 12. tit. 24. part. 1. Cord. summa q. 125. vers. lo sexto. Panor. cap. si quis, de furtis n. 4. Holt. tit. de pœnitent. §. quibus, & qualiter, vers. quid facientibus. Medina C. de eleemosyna, q. de quibus bonis eleemosyna facienda est. Palacios Rub. rubr. de donat. §. 45. n. 3. lex 12. tit. 23. part. 1. Ledesim. 2. 4. q. 15. art. 6. Aragon 2. 2. q. 32. art. 8. Nau. cap. 17. Lat. & Hisp. n. 54. Palud. 4. dist. 15. quest. 3. Abul. Math. 6. quest. 57. Ex hac conclusione

3 Inferitur primò posse vxorem eleemosynam conferre, quando pauper est in magna necessitate, & non est recursum ad virum. Ratio, quia est præsumpta viri voluntas. Sic Angel. n. 6. 7. Tabien. n. 9. Sylu. q. 5. Arm. num. 5. Panor. dicto cap. si quis, glossa cap. non dicatis, 12. q. 1.

Secundò inferitur, quando vxor de licentia 4 viri peregrinaretur, possit eleemosynas, quas alia peregrina honeste faciunt, conferre; quia est præsumpta viri voluntas. Sic Ang. Tab. Sylu. Arm. ibidem.

Tertiò inferitur posse vxorem de pane, & vino 5 & aliis huiusmodi eleemosynas facere, iuxta consuetudinem aliorum coniugarum eiusdem qualitatis; quia est præsumpta viri voluntas. Sic Ang. n. 7. Tab. n. 12. Nau. n. 153. Sylu. q. 5. dicto 5. Arm. n. 6. Rosel. n. 3. Medina vbi supra.

Quartò inferitur posse vxorem eleemosynas 6 conferre, quando vir est abscens, vel amens, & non est alius dispensator; quia tunc dispensatio vxori commissa est, & sic rationabilis, & præsumpta viri voluntas est, vt aliquas eleemosynas conferat. Sic Palacios 4. d. 15. dist. 7. Sylu. Rosel. Palud. vbi supra, n. 39. Tabien. n. 12. Arm. n. 6. Nau. n. 154. qui optime hoc limitat, modò vxor eas tantum eleemosynas conferat, quas vir, cum esset sanæ mentis, vel præsens, solebat elargiri; quia quo ad has tantum est tacita viri voluntas. Nau. lib. 3. de restit. cap. 1. n. 86. 87. reprobatur hæc limitationem, quia quando vir est abscens, mulier habet administrationem, nisi aliud vir prohibeat; & quando est amens, dum non est alius tutor, habet mulier ordinariam administrationem.

Quintò inferitur, si vxor habeat bonorum ad 7 ministrationem, posse eleemosynas impertiri; quia est præsumpta viri voluntas, vt patet ex l. filiusfamilias. §. 1. ff. de donat. Sic Arm. n. 6. Ang. n. 6. & 7. Tab. n. 9. vbi bene hoc limitat, posse scilicet vxorem inquantum vir dedit illi commissionem, quia in hoc est præsumpta viri voluntas.

Tandem inferitur, eas posse eleemosynas con- 8 ferre, quas probabiliter præsumit vxor virum suum velle, iuxta omnes Doctores citatos. Quare cum mariti distinctarum sint conditionum, alij enim parciores, alij verò liberaliores sint, non potest quota certa destinari, de qua vir disponere possit: sed id prudentis arbitrio relinquendum est, attenta mariti qualitate, conditione, & possibilitate.

Hinc fit non omnino audiendum esse Nauar. 9 summa Hispana cap. 28. addit. ad num. 153. capitis 17. & Lat. c. 17. n. 155, quem sequitur Cord. dicta q. 125. vers. de lo suso dicho. Dum dicit vxorem, cui in dotem decem mille nummi aurei collati sunt, non posse nutrici in eleemosynam quadraginta numos aureos conferre: si hoc intelligit inuito viro, bene quidem dicit; si verò vir non sit manifestè inuitus, pensandum est prudentis arbitrio, an sit præsumpta viri voluntas, & tunc poterit, sin minus, non. Vnde Bañes 2. 2. q. 31. art. 8. inquit mulierem diuitibus posse dispensare, nesciente viro vigesimam partem lucri annualis, quia debet esse interpetratuè volita. Sed hæc regula non est certa.

Secunda conclusio: in triplici casu potest mu- 10 lier coniugata eleemosynas impertiri absque viri voluntate. Primus est, quando pauper extreme indiget; quia in extrema necessitate omnia sunt communia. Sic D. Thomas, Caiet. Ledesim. Medina, Abul. Palud. Sylu. Palac. Arm. Rosel. Tab. Ang. vbi supra lex 12. tit. 23. part. 1. & ibi Gregor. Lopez, Panor. dicto cap. si quis, Montalbus dicta l. 12. Nau. n. 153. Cord. summa. q. 125. dicto 9.

dicto 9. Nauarra lib. 3. de ressit. cap. 1. n. 82. vbi dicitur idem de graui necessitate, si habet superfluum; quia in hoc casu obligat preceptum elemofynarum. Secundus casus est, quando vxor vtiliter gerit viri negotium, quia scilicet videt virum esse crudelem, & sceleratum, & vt Deus ipsi lumen præbeat, & ne puniat, elemofynas moderatas facit, vt fecit Abigail. *Regum c. 29.* quæ liberavit virum à morte propter panes datos David contra voluntatem viri sui. Sic Palac. Rosel. Medina. Palud. Sylu. vbi supra. Ang. n. 7. Tabien. n. 12. Nauarra n. 84. 85. Arm. n. 6. Nauarra. n. 154. Tertius casus est, si vir destinasset vxori certam summam pro victu, & ipsa abstineret, ac sumptibus parceret, id quod ex victu sibi subtraheret, posset in elemofynas distribuere. Ratio, quia illud est suum. Sic Ang. n. 7. Tabien. n. 12. Arm. n. 6. Rosel. n. 3. Nau. n. 154. Palac. Sylu. Palud. vbi supra. Cordub. vbi supra. Nauarra num. 88. limitans quando illa paritas non esset in præiudicium familie, sed fux persona.

11 Tertia conclusio; extra hos tres casus, si vir prohibeat vxori, ne elemofynas faciat, probabiliter presumere potest nolle virum simpliciter ipsam ab elemofynis coërcere, sed à superfluitate elemofynarum; quare posset etiam hoc casu communes, & modicas elemofynas conferre, vt de pane & vino, & aliis huiusmodi. Sic D. Thom. 4. dist. 15. quest. 2. art. 5. quaestiuicula 1. Ledefm. Montal. ibi supra. Arm. n. 6. Angel. n. 7. Tabien. n. 12. Rosel. n. 3. lex 12. tit. 23. part. 1. Sylu. Abul. supra. Nau. dicto n. 153. vbi expressè dicit, quòd etiam si expressè prohiberet elemofynas de pane, & vino, intelligitur ipsam coërcere à superfluis tantum elemofynis de huiusmodi faciendis, & non à modicis, & communibus. Nauarra supra n. 82. 83.

12 Quarta conclusio: si aperte constaret vxori per verba viri patentissimè nolle virum, vt ipsa etiam communes, & modicas elemofynas conferat, nequit vxor habens tantum bona dotalia, has modicas elemofynas facere: patet, quia iuxta dicta in prima conclusione vxor nequit de his bonis elemofynas dare, nisi ex voluntate expressa, vel presumpsa viri; sed hoc casu cessat presumpsa voluntas, immo est expressa in contrarium: ergo. Hanc tenent expressè Montal. Arm. Rosel. Tabien. Nauarrus, & Nauarra, n. 83. Sylu. Abul. vbi in tertia conclusione; & colligitur expressè ex D. Thoma 4. dist. 15. q. 2. art. 5. quaestiuicula 1. vbi ait posse vxorem communes, & modicas elemofynas dare, si constet, quòd viro placeret: ergo vbi oppositum constat, non poterit. Colligitur etiam expressè ex omnibus Doctores citatis in prima conclusione, qui omnes docent nullam habere vxorem in bonis dotalibus potestatem ad faciendum elemofynas absque consensu expresso, vel tacito viri: ergo vbi expressissimè dissentit, non potest vxor, &c. Nauarra dicto n. 83. dicit non omnino improbabile esse, quòd extante vsu dandi has minutas elemofynas, posset contradicente viro, quia vsus habet vim legis.

13 Nota tamen huiusmodi prohibitionem viri non esse rationi consentaneam: æquum enim est, vt vir permittat vxori communes, & modicas elemofynas erogare. Ledefm. vbi supra.

14 Hactenus de potestate vxoris ad faciendum

elemofynas de bonis dotalibus: superest de bonis paraphernis disputare; & sic dubium est, an vxor habens parapherna, possit de illis absque voluntate expressa, vel tacita viri elemofynas facere, vel potius idem dicendum sit de paraphernis, quod de dotalibus dictum est, quo ad potestatem vxoris ad faciendum elemofynas.

In primis si ius commune, immo ius regium 15 Partitarum attendamus, potest vxor de paraphernis, & de iis, quæ proprio manuum labore acquirit, facere elemofynas, etiam contradicente marito; quia hæc bona sunt vxoris, vt patet l. *has lege, C. de pactis, & l. maritus, C. de procurat. & l. 12. tit. 23. part. 1.* & docent omnes Doctores citati, nemine discrepante.

At verò iuxta ius recentius huius regni Hispaniæ est grauius difficultas, an vxor possit de bonis paraphernis elemofynas conferre absque viri consensu. Et discutitatem facit, quia l. 13. tit. finali lib. 3. legum fori, & l. finali lib. 1. tit. 11. & l. 5. Tauri, quæ hodie est lex 2. tit. 3. lib. 5. in noua recopil. cauetur, vt vxor nequeat facere contractum, vel alium actum obligatorum sine facultate viri; & l. 5. tit. 9. lib. 5. noua recopil. cauetur, vt in Hispania fructus omnes quorumcumque bonorum constante matrimonio acquisiti diuidantur inter virum, & vxorem.

Duplex est sententia.

Prima docet vxorem de paraphernis posse elemofynas facere, sine licentia viri. Pro hac sententia in primis facit doctrina quædam Baldi, & plurium aliorum, quæ docet quòd extante statuto, quòd mulier non possit contrahere sine consensu propinquo, hoc non obstante poterit donare Ecclesiæ sine illa solemnitate, quia pia causa est priuilegiata, & contra hoc priuilegium, quod respicit Deum, vel Ecclesiam, nequit fieri statutum. Hanc doctrinam docet Baldus l. generali. C. de sacrosanct. Eccl. num. 3. & ibi Paulus Fulgofius, Alciatus, Felin. cap. Ecclesia, de consuet. num. 83. Panor. in repetit. super cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, de consuet. num. 38. Anchar. cap. 1. de consuet. Alex. consil. 105. num. 11. lib. 4. Aretinus l. mutuum, ff. de acquir. hered. Iason l. si vnus, §. patrum, ff. de pactis, & plures alij, quos refert Tiraq. post leges connubiales, glossa 8. num. 163. immo Bald. consil. 93. tit. 2. idem docet, stante statuto requirente consensum viri. Et propter hanc doctrinam tenent expressè hanc sententiam Perez addit. ad Seguram l. 3. §. finali. ff. de liberis, & posth. num. 75. Cifuentes l. 55. Tauri q. 17. vbi dicunt vxorem posse donare ad pias causas sine viri licentia: & probant hoc ex doctrina Baldi allegata; & Palacios rubr. de donat. §. 48. n. 3. relinquit cogitandum, si dici possit, quòd non obstantibus regni legibus possit vxor inuito viro de paraphernis elemofynas facere, propter doctrinam Baldi citatam. Item Lara l. si quis à liberis, ff. de liber. agnosce. §. si quis ex his, num. 261. 262. 269. vide à n. 235. tenet in his locis, in quibus lucra non communicantur inter virum, & vxorem, vt Cordubæ, posse vxorem de paraphernis pro arbitrio vsi sine viri licentia, & in quousvis vsus; & n. 297. 298. concludit in iis locis, in quibus lucra communicantur, posse vxorem ex fructibus dotis prodigere quod superfit, alita familia: posse (inquam) dimidiam lucri partem, quæ sibi obuenerit, & in elemofynas, & quousvis alios

vsus

vsus conuertere: & probat, quia aliàs non erit bona societas, cum non sit æqua viri, & mulieris conditio, sed ad impariam iudicentur.

18 Secunda sententia docet non posse in Hispania vxorem absque viri licentia de paraphernis disporre, vel elemofynas facere; quare secundum hanc sententiam idem dicendum est de paraphernis quoad posse vxorem elemofynas facere, quod de bonis dotalibus dictum est. Et innititur hæc sententia legibus regni citatis, quibus cautum est, lucra constante matrimonio, ex quibus bonis, etiam paraphernis acquisita diuidenda esse inter virum, & vxorem, cui iuri mariti præiudicium inferret vxor, si parapherna expenderet; priuaret enim vir ea lucri parte, quæ sibi ex paraphernis obuenerat. Item quia eisdem legibus cauetur administrationem bonorum ad virum pertinere, & non ad vxorem, & sic vxoris contractum absque viri licentia inuitum esse nullum, quia bona administrare ad solum virum pertinet: ergo non potest vxor parapherna administrare, & in elemofynis expendere; si enim contrahere prohibetur, ne viro noceat, à fortiori prohibebitur donare ad pias causas; quia plus per donationem leditur vir, quam per contractum; cum per illam nihil in commutationem recipiat; per hunc verò recipit aliquid pretij. Pro hac sententia est Bæza de non meliorandis filia. cap. 11. n. 59. vbi expressè dicit vxorem, inuito viro, non posse elemofynas dare, etiam de paraphernis. Idem omnino Bañes 2. 1. q. 12. art. 8. & Nauarra. cap. 17. Lat. & Hisp. n. 155. vbi hæc inquit, non potest vxor elemofynam facere de iis, quæ proprio manuum labore acquirit, vbi lucra communicantur, & administratio pertinet ad virum; & Greg. Lopez l. 12. tit. 23. part. 1. vers. apartadamente. vbi hæc dicit, iuxta leges Regni non potest vxor etiam de parte lucri ad se pertinet elemofynam facere, quia administratio pertinet ad virum. Hoc idem Nauarra supra num. 90. & dicit donatarium teneri restituere. Quòd si arguas, quòd mulier habet dominium sui partis lucrorum: ergo si accipiat occultè, non tenetur restituere, sicut si pupillus à tutore. Respondet n. 91. 92. negando consequentiam, quia tutor habet vsufructum non in sui, sed in pupilli vtilitatem. At vir in sui vtilitatem, vt onera matrimonij sustentet, & dicit n. 85. contra Nauarrum, quòd de suo labore, & filiarum, & famularum quotidiano, quando lucrum non est magni momenti, potest elemofynas facere, quia suum est, sine ex tacito consensu maritorum, siue ex consuetudine huius regni. Et Palacios verbo elemofyna, vbi hæc dicit, non potest vxor de paraphernis elemofynas facere in magna quantitate propter leges regni. Et idem profus dicit Aragon 2. 2. q. 32. art. 8. & addit omnes donationes factas ab vxore esse irritas. Et Cord. summa q. 125. vers. lo fexro, vbi hæc dicit, Non puede la muger casada disponer de la parte de sus ganancias. Et Xuarez super l. 13. tit. 3. de las dendas, n. 1. & 8. licet aliquantulum dubius, dicit non posse vxorem contrahere etiam ad pias causas sine viri licentia. Et Alcozer lib. de ludo cap. 14. inquit, En España no puede donar la casada de las paraphernales, propter l. 55. Tau. & Gomez Arias l. 55. Tauri n. 49. vbi inquit, non potest vxor donare sine speciali licentia viri: & Anton. Gomez eadem l. 55. n. 1. & Couar. 4. decr.

2. p. 67. §. 1. n. 1. docent in paraphernis non posse vxorem aliquo modo agere, nec contrahere sine licentia viri; quia fructus paraphernorum ad ipsum spectant, & administratio. Pro eadem sententia sunt Sylu. verbo vxor. q. 7. & Rosel. ibi n. 1. vbi dicunt, quando vir habet administrationem in bonis communibus, non posse vxorem facere elemofynas; cum ergo in Hispania vir habeat administrationem, non poterit vxor, &c. Pro eadem sententia sunt alij plures Doctores doctores, quòd prohibita venditione, censetur donatio prohibita, & omnis actus per quem dominium transfertur. Hi sunt Anchar. Panor. Alex. Anton. Ripa, quos refert, & sequitur Couar. de testam. 3. p. rubrica n. 12. & glossa l. 2. iuncto textu. C. de vsucap. quam ibi commendat scribentes, Bald. cap. litera, de dilat. Iason l. filiusfamilias. §. diuisi n. 71. & ibi alij moderniores. ff. de legat. 1. Gratian. in regula iuris 482. n. 11. Castillo l. 69. Tauri n. 7. Anton. Gomez l. 53. Tauri, n. 73. Martienzo lib. 5. noua recopil. tit. 9. l. 5. glossa 6. num. 6. Immo Couar. ibi propter hanc doctrinam docet non posse vxorem donare causa mortis absque viri licentia. Cum ergo per l. 55. Tauri prohibetur sit vxori vendere, & contrahere etiam circa parapherna, prohibendum etiam erit dare in elemofynam, cum sit actus, per quem dominium transfertur. Item pro hac sententia sunt alij Doctores, qui docent, quòd prohibita contrahere absque viri licentia, non potest etiam ad pias causas contrahere. Hi sunt Salicetus Auth. casta. quest. penultima. C. de sacrosanct. Eccl. l. Albert. 2. p. statutorum q. 2. Cardin. cap. perpenimus, q. 9. de sentent. excomm. Roman. consil. 166. Barba. consil. 14. lib. 2. Decius cap. Ecclesia, de consuet. Molinuz ad Alex. consil. 105. n. 11. lib. 4. Tiraquell. plures refertens post leges connubiales, glossa 8. n. 172. 173. 174. Bæza lib. de non melior. filia. cap. 11. n. 57. 58. 59. Cum ergo mulier sit prohibita per l. 55. Tauri, contrahere, non poterit etiam ad pias causas contrahere. Tandem pro hac sententia est doctrina Bartoli, & aliorum, qui docent, quòd qui fauore alterius prohibetur contrahere, non potest etiam ad pias causas contrahere. Sic Bart. l. 1. C. de sacrosanct. Eccl. Panorm. consil. 63. lib. 1. & probat ex cap. licet. §. finali, de sepult. in 6. sed per l. 55. Tauri prohibetur vxor contrahere, & hæc prohibitio est in viri fauorem, ne scilicet vir lædatur propter feminæ imbecillitatem, vt docet Xuarez vbi supra; & l. 13. tit. 20. lib. 3. fori. Bæza dicto cap. 11. num. 60. Palac. Rub. rubr. de donat. §. 68. num. 3. & l. 55. Tauri. n. 18. vbi & Ant. Gomez, & Castillo n. 1. Salzedo in addit. ad Bernar. Diaz super regula 455. Tiraq. vbi supra. n. 174. Bald. & Saliz. l. 1. C. unde vir, & vxor. Couar. 4. decr. 2. p. cap. 7. §. 1. n. 3. & patet, quia l. 55. Tauri dicit, durante el matrimonio no pueda la muger contraer. Non est ergo propter imbecillitatem vxoris, quia hæc solum matrimonio durat, & tamen tunc potest contrahere. Cum ergo hæc prohibitio sit in fauorem viri, non poterit vxor iuxta doctrinam allegatam absque viri facultate, siue ea expressa sit, siue tacita, iuxta dicta supra, etiam ad pias causas contrahere.

Nec obstat doctrina Baldi, & aliorum citata 19 pro contraria sententia, quia (vt bene respondent Xuarez & Couar. locis citatis) lex 55. Tauri loquitur in casu diuerso à casu Baldi, quia in casu

caſu Baldi requiritur conſenſus propinquorum in fauorem vxoris, propter eius inbecillitatem, que videtur ceſſare contrahendo ad pias cauſas pro anima: at lex Tauri exigit conſenſum viri in ipſius fauorem, vt probatum eſt.

30 Vltima conſuſio ſit. Multo probabilior eſt hæc ſecunda ſententia, ſcilicet non habere amplioſem poteſtatem mulierem coniugatum ad conferendum elemoſynas de paraphernis in Hiſpania, quam de ſuis bonis dotalibus: vnde in iſdem caſibus, in quibus dictum eſt poſſe de dotalibus, poterit de paraphernis, & non in aliis caſibus: probatur ex adductis pro hac ſecunda ſententia.

31 Nota tamen duplex poſſe eſſe paraphernorum genus: quidam enim ſunt, quoru vxor eſt domina, at vir adminiſtrator; & eiuſmodi ſunt communiter parapherna in Hiſpania. Alia ſunt parapherna, quorum dominiſium, & adminiſtratio eſt apud vxorem, vt ſi tempore, quo contractum eſt matrimonium, vxor reſeruaſit ſibi, conſcio viro; aliqua bona, vt de ipſis poſſet ad libitum diſponere. Hanc diſtinctionem paraphernorum ponit Gregor. Lopez l. 17. tit. 11. part. 4. verſ. 10. ad. & Baldus conſil. 278. volum. 5. De paraphernis ergo primi generis intelligitur conſuſio poſita, & hæc ſecunda ſententia: nam de paraphernis poſterioris generis poteſt mulier ad libitum diſponere; ſic enim voluit vir dum contraxit cum hac matrimonio, vt optimè notat Cord. dicta q. 125. §. verades.

DVBIVM VI.

An vxor poſſit inuito viro, aliqua parentibus, aut filijs prioris matrimonij, vel alijs conſanguineis ſuis indigentibus dare ad eos alendos.

3 Hæc in re certum eſt non poſſe dare de bonis viri, niſi ſecundum quod poteſt facere elemoſynas, ſcilicet de voluntate expreſſa, vel tacita viri, vel in extrema neceſſitate, vt dubio precedenti dictum eſt. Sic Ang. verbo vxor. num. 8. Sylu. q. 7. Roſel. n. 2.

2 De bonis verò viro, & vxori communibus, vel dote vxoris, duplex eſt ſententia.

Prima docet non poſſe vxorem aliquid dare, etiam ad alendos filios prioris matrimonij egen- tes, quando vir habet adminiſtrationem, niſi quando filij habeant aliquam actionem contra matrem, vt quia poſſidet bona eorum, vel ſunt impuberes: ſed poſt eſt vxor procurare vt ad hoc per iudicem compellatur vir; quando verò vir non habet adminiſtrationem, poſſet vxor, ſicut vir. Sic Guillelmus de Maranta, quem reſert, & ſequitur Sylu. & Roſel. ibidem. Cum ergo in Hiſpania vir habeat adminiſtrationem omnium bonorum, non poterit iuxta hanc ſententiam vxor inuito viro adhuc de bonis communibus dare aliquid parentibus, aut filijs indigen- tibus.

3 Secunda ſententia docet, quòd caſu quo filij vxoris ex priori matrimonio, vel eius parentes magnam paterebant neceſſitatem, licet non extreman, ſed talem, vt ali non poſſint, niſi notabiliter à ſtatu decederent, poſſet vxor virum compellere iudicis auctoritate, vt ipſi permitte-

ret aliquid dare parentibus, aut filijs ad ipſos alendos, vt colligitur ex l. 4. tit. 3. lib. 5. nona re- copil. in quo etiam prima ſententia conuenit, quòd ſi rixas viri, aut odia, & inimicitias time- ret, poſſet vxor inſcio viro aliquid dare, ſcilicet id, quod neceſſarium eſt parentibus, aut filijs prioris matrimonij alendis, modò vxor habeat animum compenſandi poſt viri obitum, & ex ſuis bonis extrahendi, quæ parentibus, aut filijs alendis dederit; at non poſſe id facere ad alen- dos alios conſanguineos, etiamſi proprij fratres ſint. Probatur prima pars, quia ius naturale, quo vxor tenetur ad alendos parentes, vel filios prio- ris matrimonij, præferendum eſt iuri ciuili, quod bonorum adminiſtrationem concedit viro. Sicut ius etiam naturale facultatem dat vxori, vt in extrema neceſſitate, viro inuito, pauperi ſubue- niat; at fratres non tenentur ex iure naturali vxor alere, ſed ex iure ciuili, quando indigent; hoo autem ius ciuile intelligitur, ſaluo alio iure ci- uili, quo mulier coniugata nullam habet bono- rum adminiſtrationem, ſed vir. Hanc tenet Cord. ſumma q. 125. §. 7. in caſo, & §. lo nono digo. In hac 2. parte tenet Nauarra lib. 3. de reſtit. cap. 1. n. 162. 163. vbi idem dicit de fratribus, ſcilicet, quòd poteſt vxor accipere ad eos alendos.

Sit conſuſio. Hæc ſecunda ſententia eſt pro- babilior: vt eam tueretur Nauarra, ſcilicet quòd etiam licet vxori ad alendos fratres accipere.

DVBIVM VII.

An ex bonis conſtante matrimonio acquiſitis ſolus maritus valeat abſque vxoris conſen- ſu, cui dimidia eorum pars debebatur, veniente eadem vxore, contractus, & dona- tiones, ac elemoſynas quaſuis facere.

3 Hæc in re certiffimum eſt poſſe virum ſine vxoris licentia, hæc bona per viam contrac- tus alienare, modò non faciat dolo, & in frau- dem vxoris ſcilicet, principaliter animo frau- dandi vxorem dimidia parte horum lucrorum. Sic habetur expreſſè l. 205. ſili. & l. 5. tit. 9. lib. 5. nona recopil. vbi ſic dicitur: Pude enagenar el ma- rido ſin licentia de la muger los bienes conſtante el ma- trimonio ad quirdos, y el tal contrato de enagenam- iento valga, ſaluo ſi fuere probado, queſchizo can- telosamente, por dañar a la muger. Et ratio eſt, quia vir eſt horum bonorum legitimus admini- ſtrator, & per contractum exponitur lucro, & iacturæ: & ſic tenent omnes Doctores citandi.

Dubium graue eſt, an poſſit vir ſine vxoris li- centia de bonis communibus acquiſitis conſtan- te matrimonio donationes facere. Duplex eſt ſententia.

Prima docet poſſe. Probatur quia legibus ci- tatis datur poteſtas viro alienandi bona commu- nia; & ſicut prohibita alienatione, intelligitur donatio prohibita, ita conſeſſa alienatione, in- telligitur donatio conſeſſa præcipue in mate- ria fauorabili; que reduci ius particulare ad ius commune, vt eſt iſta; quia iure communi om- nia lucra erant viri, & poterat de ipſis liberè diſ- ponere. Item quia dicta l. ſili conceditur mari- to, vt poſſit remittere debita conſtante matrimo- nio acquiſita; ſed remittere eſt donare, vt docet

docet Bart. l. ſi quis delegauerit. ff. de nouar. Ergo po- teſt maritus has donationes facere. Sic tenet Anton. Gomez l. 5. Tauri, num. 73. Anchar. Caſta- næus, & Boëtius, vt reſert Molina vbi infra. Huic fauet Gomez Arias l. 14. Tauri, num. 5. 6. 7. vbi vni- uerſaliter docet poſſe virum alienare: & reddit rationem, quia non eſt neceſſarius debitor mul- lier medietatis, cum de iure non teneatur id au- gmentum facere, & factum pro dimidia parte vxori conſeruare. Hæc Gomez Arias. idem tenet Aiora de partit. 2. part. queſt. 41. num. 46.

3 Secunda ſententia tenet non poſſe has dona- tiones liberales facere. Sic Doctores citandi. Quæ ſententia ac multo verior amplectenda eſt; & quia difficilis eſt, ad eius explicationem ſubi- ctian aliquot fundamenta, & mox aliquot con- cluſiones.

4 Sit primum fundamentum: de donandi poteſtas non venit in generali, & libera adminiſtratione alicui conceſſa, vnde vt poſſit aliquis donare, oportet vt ſpecialiter concedatur illi hæc pote- ſtas. l. 1. §. 1. ff. de ſolu. Et ratio eſt, quia libera ad- miniſtratio datur ad vitiler expendendum, & non ad dilapidandum; & pendendum; at donare per- dere eſt. Sic Suarez l. 1. tit. de las ganancias, lib. 3. legum fori, num. 52. Matienzo lib. 5. ordinar. tit. 9. l. 5. gloſ. 6. num. 4. Padilla l. preſes, C. de tranſact. num. 11. Perez lib. 5. ordin. tit. 4. l. 4. §. Pudea enagenar. Anton. Gomez l. 5. Tauri, num. 73. Segura traſt. de bonis conſtante matrimon. acquiſitis, num. 108. Palac. Rubios rubr. de donat. §. 66. num. 29. Pinellus C. de bonis ma- ter. l. 1. 3. p. n. 56. vbi etiam alijs Doctores reſert, Gutierrez lib. 2. præſt. q. 121. num. 1.

5 Nota Palacios Rubios vbi ſuprà, limitare hoc fundamentum, vt habeat locum in habente libera- ram adminiſtrationem a lege; ſecus ſi haberet li- beram adminiſtrationem ab homine, quia tunc donare poſſet. Et reſert pro ſua ſententia Bal- dum, ſed male reſert, quia potiùs contrarium di- cit. Sed hæc diſtinctionem merito improbat plu- res referens Pinellus vbi ſuprà, & Matienzo vbi ſuprà; & ita fundamentum poſitum generaliter approbat.

6 Secundum fundamentum in commiſſione, & mandato, quòd quibus poſſit diſponere de aliqua re tanquam propria, non cenſetur commiſſa donan- di facultas, ſed oportet, vt ſpecialiter concedatur donandi licentia. l. creditor §. Lucius. ff. mandati. Sic Segura, Perez vbi ſuprà, Matienzo vbi ſuprà n. 11. His ſuppõitis, ſit

7 Prima conſuſio: non poteſt maritus de bonis communibus liberales donationes facere. Hæc eſt contra Doctores primæ ſententia. Probatur, quia in generali conceſſione adminiſtrandi, & diſpo- nendi de aliqua re, ac propria, non clauſatur donandi poteſtas, vt probant; ergo licet leges con- cedant marito liberam bonorum communionum adminiſtrationem, non per hoc conceſſa videtur donandi facultas. Item, quia leges concedentes viro poſſe alienare, ac liberè adminiſtrare, limi- tant, niſi id malicioſè fiat animo damnificandi vxorem, at cum vir liberè donat, verè defraudat; ergo. Item quia l. 205. ſili, concedens viro poſſe alienare, ſubiit, Con tal que no ſea diſſipador. Hanc conſuſionem tenet Bald. & Iafon, quos reſe- runt, & ſequuntur plurimi, & grauiſſimi Iuriſ- pecciti, ſcilicet Gutierrez dicta queſt. 121. a num. 2. Pelæz de maior. 1. part. queſt. 23. num. 14. Royas de Th. Sanchez Conſil. moral. Tom. 1.

ſucceſſ. ab interſt. cap. 33. num. 25. Azbebedo lib. 5. recap. tit. 9. l. 5. num. 9. 10. Peralta l. 1. num. 74. ff. de legat. 2. Auendaño l. 17. Tauri gloſſa 4. num. 4. Cifuentes l. 16. Tauri, num. 13. Quemada lib. de bonis conſiſſa- tijs hereticorum, queſt. 6. Segura dicta num. 108. & num. 160. Palacios Rubios rubr. vbi ſuprà, & l. 56. Tauri, num. 5. Suarez vbi ſuprà a n. 54. vſque ad 55. Nauarr. ſumma Hiſpan. cap. 28. addit. ad num. 193. cap. 17. & Lat. cap. 17. num. 155. Simancas lib. Inſtit. tit. 9. num. 86. Perez lib. 5. ordinar. tit. 4. l. 4. §. Pudea enagenar. Immo l. ille autem ff. de hered. inſtit. Tel- lo l. 19. Tauri a num. 2. vſque ad 6. Matienzo lib. 5. ordinar. tit. 9. l. 5. gloſſa 6. num. 19. & infra. Couarr. 3. var. cap. 19. num. 2. Cordub. ſumma queſt. 125. §. 5. quinto. Plaza epitome de delictis, lib. 1. cap. 29. num. 1. §. ſecundo ad Regiam conſtitutionem. Molina (licet cum limitatione, quam mox ſubiſciam) lib. 2. de pri- moq. cap. 10. a num. 65. vſque ad 68. Et hæc eſt com- munit ſententia. Nauarra lib. 3. de reſtit. cap. 1. a n. 14. Burgos de Paz iunior queſt. ciuilibus, queſt. 9. num. 23. Ioan. Garcia de coniugali acquiſitu, num. 65. Angulo de melior. l. 3. gloſ. 4. num. 2.

8 Circa hanc conſuſionem nota primò, intelli- gendam eſſe de donationibus exceſſiuis, & mag- nis, que ſunt in communis patrimoniij diſſipa- tionem, ſecus de donationibus moderatis, poteſt enim has facere, vt conſanguineis, famulis, vel amicis, modica, & conſueta largiri. Patet, nam tu- tores, & cæteri adminiſtratores ex bonis alienis donare poſſunt ea, que à dominis ex eorum quali- tate, & conſuetudine donare conuenientia, & ſo- lita ſunt. l. filiusfamilias, ff. de donat. l. cum plures. §. finali. ff. de admin. tutor. Ergo à fortiõri, id poterit maritus, cum non ſit, ſicut cæteri adminiſtra- tores, immo reum communium dominium ha- beat. Sic Molina dicto num. 67. Burgos de Paz ibi, Ioan. Garcia, Auendaño, Gutierrez, Azbebedo, & Corduba vbi ſuprà, dicit namque poſſe abſque vxoris licentia virum aliquas liberalitates exer- cere. Nec hoc eſt contra reliquos autores con- cluſionis poſta; nam (vt videbitur in ſecunda conſuſione) fatetur poſſe ex cauſa donare, & iuſta cauſa eſt, vt quis moderatè liberalem ſe oſtendat.

9 Secundò nota, ſi vir faciat donationem exceſ- ſiuam de bonis communibus, donatio valebit, ſed tenetur vir computare in parte lucrorum ſibi competenti, & donatarius, ſi probabiliter credat id virum non facturum, tenetur certiorum facere vxorem, vt ſibi de bonis viri compenſatio fiat. Nauarr. ſuprà. Aduerte hoc habere difficultatem, quando eſt de re immobili, de quo vide hic coroll. 3.

10 Secunda conſuſio: Maritus poteſt ſine licentia vxoris donationes facere, non proprias, id eſt, que merè liberaliter ſunt, ſed improprias, ſcilicet ex iuſta cauſa abſque dolo, & fraude, vt donatio- nes remuneratorias, elemoſynas, &c. Probatur, quia eſt liber adminiſtrator; immo dominiſium ha- bet talium bonorum communionum conſtante ma- trimonio; ergo poteſt ex iuſta, & rationabili cauſa alienare. Sic Couarr. Simancas, Palacios Rubios num. 25. Perez, Cord. Plaza, vbi ſuprà, Rojas n. 26. Peralta, Azbebedo ſuprà.

11 Nota quòd iſta cõcluſio intelligenda etiam ven- nit de donationibus ob cauſam, moderatis tamen. nam exceſſus non poteſt vir de bonis communi- bus facere abſque vxoris beneplacito; quia eſt et

ipfam sua parte lucrorum defraudare. Sic colligitur ex Cordub. Palac. Rubios, & Molina vbi supra, qui (vt in corollariis videbitur) donationes aliquas ex iustissima causa, immo obligatoria, factas a viro dicunt esse in parte lucrorum viri computandas. Quod si infersat nullum esse discrimen inter donationes liberales, & donationes ex causa. Respondetur esse differentiam, quia maiores, & ampliores donationes potest facere ex causa, quam liberales. Hinc

12 Infertur primò, si vir habeat filios alterius matrimonij, non posse ipsis dotem constituere, aut alimenta præbere de bonis communibus, sed tenetur id præstare de lucrorum parte sibi obueniente; quia soluit debitum suum, & est donatio in quantitate. Sic Cordub. vbi supra vers. lo octavo. Palacios Rubios §. 66. num. 18. & §. 62. num. 32. Aiora de partit. 3. part. quæst. 18. num. 38. Burgos de Paz supra quæst. 8. num. 18. multos referens. Baeza de non melio. cap. 11. num. 120. Quemada vbi supra. Et similiter idem dicendum est, si parentes viri indigeant, tenetur enim de suis bonis vir ipso alere, & non potest de communibus: patet ex eadem ratione. Sic Cordub. ibi. Navarra dicto cap. 1. num. 161. 162. & idem dicit de fratribus Gutierrez 2. part. quæst. 129. licet Matienzo lib. 5. recopil. tit. 9. l. 3. glossa 7. num. 10. dicat teneri alere matrem de bonis communibus; quia debita de bonis communibus solvenda sunt. Sed bene respondet Gutierrez, quod intelligitur de debitis respicientibus matrimonium, & communem ipsorum societatem. Similiter dicit ibi Gutierrez teneri in suam partem computare, si aliquis expendat pro utilitate filiorum prioris matrimonij, vt pro recuperando ipsorum debito, &c.

13 Secundò infertur, si vir delictum contrahat, vt si hominem necet, & aliqua pena pecuniaria damnetur, solvendum esse de bonis viri, & non posse virum solvere de bonis communibus. Sic Palacios Rubios dicto §. 66. præcipue à num. 18. Fuentes, Quemada, Segura vbi supra, Villalobos lib. communium opin. verbo, vxor in fine. Ioannes Garcia de expensis cap. 13. num. 19. Matienzo dicta glossa 7. num. 11.

14 Tertio infertur non posse virum in persona filij sui, & vxoris, primogeniti maioratum ex bonis multiplicatis, & communibus absque licentia vxoris instituire; quia primogenij institutio maximæ quantitatatis donatio in plurimum solet esse. Nec obstat quod vir potest filiam communem absque vxoris licentia de bonis communibus dotare. l. 3. Tauri, que hodie est lex 8. tit. 9. lib. 5. noua recopil. quia dotare filiam communem est onus necessarium, & quasi debitum commune viro, & vxori, & ideo de bonis communibus solvendum: at primogenij institutio est actus voluntarius. Sic Molina dicto cap. 10. num. 67. & fauet Tello vbi supra, docet enim non posse solum maritum assignare vni ex filiis communibus meliorationem tertij, vel quinti in rebus constante matrimonio acquisitis. Videantur de hoc cap. 14. & 15. summe lib. 1.

15 Ad primum argumentum oppositæ sententiæ respondetur, quod prohibita alienatione censetur prohibita donatio, quia verè est alienatio; at illa concessa, non conceditur hæc, nisi specialiter exprimat, vt probati in primo, & secundò fundamento; maximè, quia lex Stili citata

dicat, *Con tal que non sea dissipador*, at donare est dissipare; & l. 5. tit. 9. noua recopil. vbi dicitur, *Pueda enagenar*; subditur, *7 el tal contrato de enagenamiento valga*, vbi nomine alienationis videtur solos contractus intellexisse, at donatio contractus non est.

Ad secundum respondetur cum Molina, & Suarez, quod leges Stili non habent vim, nisi vbi vsu comprobatae sunt: & ipsamet lex subdit, *Con tal que non sea dissipador*.

D V B I V M V I I I.

In quibus rebus possint expendi bona ciuitatis, vel oppidi, Hispanè nos propios del Concejo.

It conclusio: hæc communia bona in communem utilitatem omnium vicinorum eroganda sunt. Sic habetur expressè l. 10. tit. 28. part. 3. vbi dicitur sic, *Devense gastar en pro comun de toda la ciudad, o villa, cuyas fueren las cosas, como en labor de los muros, puentes, fortalezas, tenencia de los castillos, &c. l. 22. tit. 6. lib. 3. noua recopil. vbi sic dicitur, Las rentas de los propios solamente se gasten en cosa de provecho comun, y no en intereses de los Regidores, ni de aquellos aquien quieren hazer gracias, ni se gasten en dadinas, ni en ayudas de costa, ni presentes, ni fiestas, ni alegrías, ni comidas, ni bebidas, ni en otras cosas no necesarias al bien comun de la ciudad, o villa ni den alos porteros, ni reposteros, y aposentadores, y otros officiales de nuestra corte cosa alguna, salvo lo contenido en las leyes. & sic etiam docent Auendaño de exequena. mand. reg. lib. 2. cap. 10. num. 2. Auiles cap. 30. Prætorum. §. iustia. vbi ponit optimam huius rationem, quia defensor ciuitatis fingitur vice tutoris. Lorphismotrophos, C. de Episc. & cler. Authen. de Ecclesiis. in fine. collat. 9. tenet Platea l. reipublicam. C. de iure reipub. lib. 11. at tutor non potest conuertere bona pupilli, nisi in ipsius fauorem.*

Hinc fit primò, bona, & redditus popularum iuste expendi in solutione salarij, quod debetur Prætoribus, & aliis officialibus, quos mittit Rex ad ciuitates, villas, & oppida, excepto quando mittit Rex aliquem prætorem, aut quæstorem ad puniendum aliquod delictum, tunc enim soluendum est salarium impendio eorum, quibus crimen imponitur; & in casu quo Concilium, seu senatus, vulgo, *Concejo*, non habeat propria ad soluendum hoc salarium Prætorum, soluendum est ab illis, qui res omnes, que in senatus emolumentum, aut oppidi cedunt, solvere solent. Sic expressè disponitur l. 5. tit. 5. lib. 3. noua recopilat. Ratio, quia in solutione huius salarij communis vertitur utilitas; & per hanc legem nouæ recopilationis corrigitur lex 7. tit. 17. part. 3. quæ statuebat salaria iudicibus, quos quæstores Hispanè *pesquidores* vocant, præstanda esse à Rege, vt dicit Auendaño vbi supra. Quod si obiciatur hæc legem esse iniustam, quia Regi ideo soluuntur tot redditus, ac tributa à vassallis, vt eis administret iustitiam: ergo tenetur suis sumptibus illam administrare. Respondet bene Auendaño, quod dicta l. 5. ordinam. lata fuit ad petitionem subditorum huius regni, & consuetudine inuolabili recepta: at volenti populo non fit iniuria. Item quia cum Rex Castella,

fit verè dominus huius regni, ipsæque dotantur reipublicas, vt habentur bona communia, de qua dotatione fit mentio l. 4. tit. 28. part. 3. versic. pro communal. potuit eas grauare, vt prædictum salarium soluant, & sic soluendum esse tenet Greg. Lopez l. 10. tit. 28. part. 3. Auendaño dicto cap. 10. num. 5. & 4. Auiles dicto §. iustia.

Nota tamen, quod Lilla 5. nouæ recopil. tantum disponit soluendum salarium correctoribus, quos Rex mittit, de bonis communibus populi, vt probant ea verba, *Corregidores, que nos embiamos*. vnde sequitur illam l. correctoriam iuris communis locum non habere in oppidis dominorum Rege inferiorum, ibi enim non à populis ex redditibus, vel per collectionem, sed ab ipso domino soluenda sunt hæc salaria: nisi concilia horum dominorum ex immemorabili consuetudine soleant soluere aliquod salarium huiusmodi dominorum iudicibus. Sic Auendaño ibi num. 5.

Secundò infertur licet expendi hæc bona communia in edificatione carceris, vel domus confessus, vel fenatus, vulgo *aiuntamiento*; quia cedit in bonum commune. Et idem est in fabrica macelli, ad est, *carniceria*, & *pescaeria*. Auendaño num. 6. & 7. Auiles dicto §. iustia.

Tertio infertur, quod salarium deputandum Magistris liberalium artium, vel Medicorum, & de communibus bonis dandum; quia cedit in commune bonum. *Lambitiosa*. §. fin. ff. de decretis ab ord. faciendis. Sic Greg. Lopez supra. Auendaño n. 8. addens idem esse de salario ferrariorum.

Quarto infertur, quod quando aliquis ex decurionibus ciuitatis lenio confectus labitur in paupertate, sunt ei alimenta, vt viuat, danda ex talibus bonis communibus, l. decurionibus. ff. de decurio. Dicit tamen Auendaño num. 10. nunquam audiri hoc praxi receptum esse.

Quinto infertur, quod licet ciuitas donare non possit (immo, vt dicit Auiles dicto cap. 5. §. gratia. num. 1. & alios referens, non potest remittere debitum liquidum, nec penas statutorum, licet possit transigere super debito non liquido) at Nuncios Regis bona nunciatis moderatum quid in remunerationem potest donare. *Lona*. C. publica latitia. lib. 12. quod vulgo *albricias* vocat. Sic Auendaño num. 11. Auiles eodem cap. 30. versic. *alegrías*, num. 3. & 9. Et fit dicit intelligendam dictam l. 5. nouæ recopil. quatenus dicit hæc bona publica non esse consumenda in iucunditatibus, & lætitiis magni pretij, fecus, si modicum consumatur pretium arbitrio iudicis; & ponit exemplum Auiles num. 3. quod hæc nuncia sint, pro quibus potest dari remuneratio, vt cum nunciatu populis, quod bella cessant, & facta est pax, vel victoria obtenta à Principe: vel quod Princeps obtinuit nouam dignitatem, vt quod factus est Rex Portugaliæ, &c. vel quod Princeps tenebit ibi publicam curiam per multos dies, & notat Auiles num. 8. Quod si sint plures Nuncios, non sint omnes gratificandi, sed primus; & si plures simul veniant, gratificandus est pauperior; vt probat glossa l. vnica. C. publica latitia, lib. 12. verb. *numéraires*, & ibi Platea num. 2.

Sexto infertur posse expendi quid moderatum ex his bonis communibus in expensis ludorum publicorum licitorum, quorum finis est publicae ciuium lætitia, vt sunt aequalis hactis certamina,

agitatio taurorum, &c. nisi alia maior vergeat necessitas, scilicet defensione terminorum fabricæ, reparationis publicorum edificiorum. Auendaño num. 12. & notat num. 13. quod perfectio ludu publicæ lætitiæ, quod reliquum est, debet obseruari, & vendi, & quod inde redigitur, est pretium reipublicæ tanquam ex re sua acquisitum. Et eadem ratione (inquit) quando in Principis ingressu solent vestes ex publica pecunia dari Receptoribus, vt ei obuiant, finito ingressu debent reipublicæ restitui, & latè probat.

Septimò infertur posse expendi in salario præstando Aduocato ciuitatis, & in similibus salariis; possunt enim sine licentia Regis ex huiusmodi pecunia publica deputari. Auendaño alios referens num. 16.

Octauò infertur, si tempore caristie, vel abundantie reipublica vult emere frumentum, oleum, &c. in succursum annonæ publicæ, vt reipublica abundet, potest destinare personam, vt hæc emat, & dare ei salarium de publico. Item oppidi depositario potest dari salarium de publico: & sumptus pro amplianda ciuitate, vt sit maior numerus vicinorum, debent fieri de publico. Item si incarcerati famem patiuntur, ex qua indigentia mors sequi possit, adiunari possunt, ne moriantur, de bonis communibus. Hæc Auendaño dicto num. 17. latè probans, & alios referens.

Nondò, si concilium consuevit ab antiquissimo tempore de bonis communibus expendere aliquid in elemosynas monasteriorum, vel hospitalium, vel alterius rei in Christiana pietatis splendorem, vt in alendis clericis, cantoribus, sacrista, & aliis Ecclesiæ ministris in aliquibus diebus, quibus solent processiones comitari, potest hoc face- re. Sic Auendaño alios referens num. 18. At cessante hæc consuetudine, non potest, sed debet peti à Rege licentia. Greg. Lopez vbi supra.

Decimò cum quis se nobilem, id est, *Hidalgo*, asserit, cum interstitialiorum vicinorum reipublicæ, nec grauentur supportando onera contributionum, debet ex bonis communibus, id est, de bonis propriis del publico, lis contra ipsum nobilem defendi, etiam inuito, & nolente concilio, etiam si hoc negotium tangat aliquo modo bonum Regis. Sic Otalora lib. 3. de nobilitate cap. 11. Auendaño supra n. 19. & addit ibi, quod si deficientibus bonis communibus, imponenda esset collecta per vicinos, ipse asseritus hidalgo contribuet contra se ipsum, vt alij vicini, & refert Baldum idem dicentem.

Vndecimò hæc bona communia possunt expendi pro defensione honoris liquidi, ac certiiam acquisiti, qui competit reipublicæ: nam honor ille proprium patrimonium est reipublicæ; si verò honor nondum est acquisitus, sed vult cum pecunia acquirere reipublica, si talis honos continet commodum pecuniarium, vt quod fiat liber populus à soluendis muneribus, &c. dabitur licentia à Rege contentente maiori parte vicinorum, vt in hoc expendatur pecunia publica; si verò non continet commodum pecuniarium, sed solum vanum honorem, vt ius sedendi, vel portandi vexillum ante alios, &c. non potest in hoc pecunia publica expendi. Hæc Auendaño latè probans num. 20.

Duodecimò infertur, quod licet puerorum pauperum educatio, vt eorum, qui in aliqua com- muni

muni domo sub cura alicuius clerici erudiuntur in doctrina Christiana, & Hispanè vocantur *los niños de la doctrina*, & nutritio puerorum expositorum honorem civitatis respiciat; at quia est in commodum certarum personarum, & non in commodum universale totius civitatis, non potest pecunia publica in hoc expendi. Auendaño *num. 21*. Vnde iudex potest compellere diuites, ut dent elemosinam pro hoc exposito nutriendo, ne fame pereat, ut docet glossa *cap. siut y 47. dist. & Panorm. cap. si quis propter necessitatem, de furtis. Auendaño num. 19*. Subdens, quòd interim dum exquiruntur elemosina, fiet mutuum de bonis communibus, quando est periculum mortis in mora; & similiter dicit Auendaño *eodem num. 19*. cum Capola *cautela 2*. si mater pueri damnatur ad mortem, alendus est puer non ex bonis communibus oppidi, sed ex elemosinis diuitum.

15 Decimotertio infertur hanc pecuniam publicam non posse infumi in solutione exactionum regalium, id est, *pechos, y servicios Reales*; quia hoc non concernit bonum omnium, sed illorum, quos dicimus *pecheros*, qui de suo patrimonio id solvere debent. Sic Auendaño *num. 22*. Greg. Lopez *lib. 10. sine tit. 18. part. 3.*

16 Decimoquarto infertur, quòd salarium, quod præstari debet custodibus messium, vinearum, &c. vicinorum alicuius loci, non potest solvi ex hac pecunia publica, sed ex pecunia vicinorum habentium vineas, vel fegetes, quia licet utilitas communis sit, ut in loco adit abundantia vini, & frumentum, ob idque compelli possint vicini, ut vineas, & oliueta plantent, agròsque colant, ut notat Bart. Puteus, Florianus, & habetur *l. 4. §. tit. 20. part. 2. iuncta l. 1. tit. 11. part. 2*. at hac utilitas vniuersalis est secundaria; principalis verò utilitas est priuata dominorum illorum agrorum, vel vinearum. Sic Auendaño *latius probans num. 23, 24, 25*.

17 Vnde pulsationes campanarum, quæ sunt ob fuganda nubila tempore, quo sunt fructus pendentes in agro, debent fieri non de bonis communibus, sed expensis eorum, qui fructus habent. Auendaño *num. 25*.

18 Decimoquinto infertur, quòd si graculi, vel vermes, vel locustæ nascantur in vineis, vel messibus alicuius, potest cogi, ut suis expensis occidat hæc, tum ne res sua abutatur; tum etiam ne inde procedant ad aliorum vineas, & messes: si verò hæc nascerentur in agris publicis compascuis, Hisp. *balidos*, esset commune bonum consummi has locustas, & cum sint in prædiis publicis, deberent mundari expensis publicis: deficientibusque bonis publicis debet imponi collecta iuxta patrimonium cuiuslibet. *Loranes. C. si sine censu. Auendaño num. 26*.

19 Decimosexto infertur, quòd licet regulariter ciuitas non possit facere gratiam, ut habetur *dicta l. 22. noua recopil.* at si aliquis seruiuit multum reipublice in aliquo negotio, nec habuit conueniens salarium, & reipublica bene luata est propter singularem illius industriam, & laborem, bene potest ultra paruum salarium iam præstitum aliquid remanere iuxta seruitij meritum, de bonis communibus. Sic late probat alios referens Auendaño *numero 43*.

Decimosextimo infertur, non posse de bonis publicis solvi elemosinam predicatoribus, qui ad infantiam populorum vocantur in quadagesima; quia cum hoc minus sit Episcoporum, & Parochorum, ab ipsis petenda est hæc elemosina, Auendaño *num. 27*.

Decimosexto infertur, quòd expensæ, quæ fiunt in processionibus, non de bonis communibus extrahendæ sunt: si tamen ex consuetudine clericis, sacristis, & aliis gestantibus cruces soleat dari aliquid ad concedendum de bonis communibus, potest dari: & similiter si aliqua moderata erogari solent in tripudiis, & aliis in honorem festi, licet de bonis publicis fiant, iuste erogantur. Et id generali Hispaniæ vsu admissum est. Sic late probans Auendaño *num. 28*.

Decimonono infertur, quòd si Ecclesia non habet sufficientes redditus, ut repararet, si vna est tantum Ecclesia parochialis, potest subueniri ex bonis communibus, quia commodum spirituale, quod in Ecclesia percipitur, omnes tangit. Sic alios referens Auendaño *num. 29*.

Vigesimo infertur, quòd licet de bonis communibus non possint Correctores, seu prætores facere conuulsa inter se, at si Concilium ciuitatis inuitat ad prandium Magnatum transuentem, bene possunt facere expensis ciuitatis; secus si aliqui ex Concilio per se, Concilio non vocato, id faciunt. Sic habetur *l. 226. in legibus Stili: dicit tamen Auiles cap. 30. Prætorum. §. ni comidas*, quòd nunquam vidit eam vsu feruari, bene tamen vidit aliquando, quòd quando senatores Concilij Regij transitum faciunt per aliquam ciuitatem, Concilium ciuitatis eis donat aliqua parua comestibilia.

Præterea nota quòd ea quæ sunt publica, & ad publicum vsum destinata, non potest Rex minuire. Sic alios referens Auiles *cap. 1. Prætorum. §. tier-ra. n. 2. Perez lib. 3. ordin. tit. 14. l. 9*.

Tandem nota, quòd erogatio huius pecunie publicæ in omnibus casibus dictis fauenda est de mandato iudicis, & Rectorum ciuitatis copulatiue, ut expressè habetur *lib. 3. tit. 6. l. 2. noua recopil. ibi, con libramiento librado de la justitia, y regidores*, licet de iure communi soli Rectores poterant sine Præsidis arbitrio. Sic alios referens, & textus, Auendaño *dicto cap. 10. num. 29*.

CAPVT VII.

De emptione, venditione, & locatione.

SUMMARIVM.

- DVB. I. An si minor existens sub potestate patris, vel curatoris aliquid ad creditum emat, contractus sit omnino nullus.
2. An qui habet licentiam Papa, vel Episcopi ad petendam elemosinam uno anno per se, vel per alium, ut sua necessitati consulat, possit hoc ius locare alteri pretio aliquo.
3. An liceat emere à sartoribus, vel ad eorum officialibus fragmenta, quæ supersunt ex vestibus, quas conficiunt: aut etiam à textoribus vnam, vel alteram sericæ gauasini vnam vendentibus.
4. An licitum sit vendere triticum plaris, quam per pragmaticam regiam taxatum est.

5. An

5. An sit obligatio seruandi pragmaticam in anno seruando, adeoque magna, et certum sit agricolis non excepturos sumptus illam seruando.

6. An in casu quo pragmatica tritici non obliget, possit vendi triticum eo pretio, quod habuerit in ciuitate, aut seruanda sit aliqua moderatio ratione pragmatice.

7. An quando in diuersis regni partibus diuersa vigent pragmaticæ, possit venditor conuenire cum emptore, quod ipse portabit suis expensis.

8. An illi, quibus panem pifere prohibuitur est, si illum sibi, & colium vendam cum lucro moderato, peccent mortaliter, & teneant restituere.

9. An quando iudex, vel is, ad quem spectat taxare pretia, apponit pretium exorbitans pani subactis, excusabuntur vendentes tali pretio.

10. Quod censetur moderatum lucrum, excepto valore tritici, quod concedit pragmatica pistoribus panem pifensibus.

11. Quod sit pretium iustum panis desoris asportati.

12. Triticum vendentes triticum ultra pretium taxæ pistoribus, & arcearibus, & agasibus extrahentibus illud ad alta loca, teneantur restituere excessum pretij, quando constat hos pistoribus, & agasiones excessiue totum illud pretium, & insuper moderatum lucrum ex venditione tritici, vel panis cocti.

13. Triticum agasiones, & pistoribus non inuenientes triticum iuxta pretium taxæ, possint illud emere ultra taxam, & iterum vendere, & excipere totum illud excessum, & insuper moderatum lucrum, & expensis asportationis.

14. An possint molenarij illam tritici mensuram, quæ pro pretio solat illis solui, vendere eodem pretio, ac venditur triticum desoris asportatum.

15. An liceat carius vendere pecunia credita, quam numerata, saltem in y mercibus, quæ communiter pecunia credita vendi solent.

16. An liceat vilis emere anticipata solutione, saltem quando communis emendi modus est eiusmodi, ut contingit in venditione lenarum.

17. An liceat debitum aliquid emere minori summa, quam illud sit.

18. An fas sit ipsi debitori emere debitum, quod ab hinc uno anno debet, minori pretio, quam sit ipsum debitum.

19. An censum iam impossum liceat minori pretio emere, quam per leges regias taxatus est.

20. An eadem, qui soluit censum, liceat redimere viliori pretio, quam census constitutus est, sicut eundem tertio liceat viliori pretio emere.

21. An liceat alicui vendere fundum, vel domum, & reseruare sibi fructus, vel redditus domus, vel fundi, donec solnatus sibi fundi pretium.

DVBIVM I.

An si minor existens sub potestate patris, vel curatoris, aliquid ad creditum emat, contractus sit omnino nullus.

RATIO dubitandi, quia in *l. 22. tit. 11. lib. 1. noua recopil.* huiusmodi contractus declaratur nullus. Cæterum dicendum est, quòd quando filius, licet sit sub patria potestate, est extra patris curam seorsum habitans, sibi que extra patris *Th. Sanchez. Consil. moral. Tom. 1.*

auxilium victum quaerens, validus est huiusmodi contractus, nam ad contrahendum non attenditur, quòd sit sub patria potestate, sed quòd sit extra patris curam, seorsum habitans, sibi que extra patris auxilium victum quaerens. Nec oppositum decernit lex citata, quæ tantum annullat contractus à minore factos, qui non solum sit sub patria potestate, sed etiam sit sub patris cura, simul habitans. Sic tenet Perez alios referens *lib. 3. ordin. tit. 8. l. 1. fol. 603. versic. fallit seruando*; & ibi *versic. fallit tertio*, dicit etiam fallere in filio coniugato, & velato, quia iam est extra patris potestatem, & alias limitationes ponit, ad ad quas se remittit Gutierrez *aubent. sacramenta puerum, num. 48. sine*, & dicit eas esse viles, & sic videtur eas probare.

DVBIVM II.

An qui habet licentiam Papa, vel Episcopi ad petendam elemosinam uno anno per se, vel per alium, ut sua necessitati consulat, possit hoc ius locare alteri pretio aliquo.

DVplex est sententia.

Prima dicit non posse, & teneri alterum restituere, quod acquisierit ultra pretium locationis, quod dedit, & suam sustentationem, vel illi, cuius erat licentia, si nondum consultum erat sua necessitati; si autem consultum iam erat, aliis pauperibus; quia intentio Pontificis concedentis hæc licentiam non est, ut loquitur. Sic Manuel Rodriguez in *Bulla compositionis num. 51. sine. Cordub. summa quest. 98*.

Secunda sententia probabilior dicit posse, nec causari obligationem restituendi; quia expresso aliquo iure non prohibetur locare: nec fit inhabilis ad pretium locationis recipiendum; & locat illud ius, quod habet, estque contractus fortuna, quo uterque lucri, & iactura periculo exponitur. Sic Enriquez *lib. 7. de indulg. cap. 3. n. 5*.

DVBIVM III.

An liceat emere à sartoribus, vel ab eorum officialibus fragmenta, quæ supersunt ex vestibus, quæ conficiunt, aut etiam à textoribus vnam, vel alteram sericæ gauasini vnam vendentibus.

RATIO dubitandi est, quia talia fragmenta, quæ supersunt, sunt furto ablata ex eo quod illis superest ex vestibus, quas faciendas accipiunt: & ad minus etiam, quod vendunt ipsi magistri; est dubium an illud furetur; solent enim aliquando plus petere ad vestem conficiendam, quam sit necessarium: res autem, quæ sub dubio est, an iuste possideatur ab altero, non potest emi.

Quòd autem ad textores attinet, ratio dubitandi in eo consistit, quia certum est eam vnam, vel vnas, quas textores vendunt, abscondere ex telis, quas ipsis infiriores texendas tradunt: & quod in ipsorum fauorem allegant, qui ab illis emunt; est, quòd in singulis quibusque libris bombycis est pactum, quòd exhibeatur plus, vnus quadrans textori pro dispendiis. Quòd si aliqui quadrantes supersunt, propter suam ipsorum diligentiam ad ipsos pertinent: pactum enim est *G 3* quod